

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نام درس: اصول علم اقتصاد
رشته های: علوم اجتماعی و کتابداری
منبع درس: کلیات علم اقتصاد

نوشته: جمشید پژوهان ، فرهاد خداداد کاشی و یگانه موسوی جهرمی
انتشارات دانشگاه پیام نور

تعداد واحد: ۳

تهیه کننده :
دکتر محمد لشکری

استادیار دانشگاه پیام نور - مرکز نیشابور

فصولي که بايد مطالعه شود عبارتند

از:

۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰

۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۱۸

هدف این درس

هدف این درس آشنا ساختن دانشجویان با مکانیزم ، عملکردها و ساختهای اقتصادی و نیز مطالعه نظریات و تئوریهای گوناگون اقتصادی است.

فصل اول

تاریخچه مختصری از شکل گیری علم اقتصاد و مکاتب اقتصادی

طرح درس

- ۱- مکتب مرکانتیلیسم
- ۲- مکتب فیزیوکراتها
- ۳- مکتب کلاسیک
- ۴- مکتب تاریخی
- ۵- مکتب سوسیالیسم
- ۶- مکتب نئوکلاسیک
- ۷- مکتب کینزینها
- ۸- مکتب کینزینهای جدید

هدف كلي

هدف كلي فصل اول آشنائي

دانشجویان با شکل گيري علم

اقتصاد و تفکر اصلي مکاتب

اقتصادي است.

هدفهاي رفتاري

- ۱- آشنايي با چگونگي شکل گيري علم اقتصاد و استقلال آن از ساير علوم.
- ۲- آشنايي با علل پيدائش مکاتب مختلف اقتصادي
- ۳- بيان تفکر و نظرات مکاتب مختلف اقتصادي

۱-۱ مقدمه

تا قبل از قرن ۱۳ میلادی تمام بحثهای اجتماعی از جمله اقتصاد از دیدگاه اخلاق بررسی می شد.

افلاطون: ثروت و فضیلت به دو کفه ترازو می مانند که هرگاه يك کفه سنگین تر شود ، پایین می آید و دیگری بالا خواهد رفت.

در این فصل مکاتب مهم اقتصادی به ترتیب شکل گیری

۲-۱ مکتب مرکانتیلیسم

قرن ۱۳ تا قرن ۱۸

تمام کشورها نسخه ثابت درد خود را در دریافت سه قلم دارو می دانستند:

۱- کسب طلا و نقره از هر مسیر ممکن

۲- افزایش ثروت و قدرت دولت مرکزی

۳- مداخله مستقیم دولت در امور اقتصادی و کنترل آن

فراموشی ارزشهای اخلاقی

۱-۳ مکتب فیزیو کراتها (طبیعیون)

قرن ۱۸

بنیان گذار مکتب : فرانسوا کنه

خداوند قوانین و نظم جهانی را آفریده ،

خود نظامی طبیعی برای فعالیتهای بشر ایجاد

کرده است.

تأکید بر آزادی نوع بشر در فعالیتهای اجتماعی

Dr.Lashkari

۴-۱ مکتب کلاسیک

قرن ۱۸ و ۱۹

بنیان گذار مکتب : آدام اسمیت

نام کتاب : ثروت ملل

نظام حاکم بر بازار و عملکرد قیمتها قادر خواهد بود تعادل
عمومی اقتصاد را ایجاد نماید

تأکید بر نفع شخصی و عدم دخالت دولت در اقتصاد

سایر نظریه پردازان کلاسیک: ژان باتیست سی

۵-۱ مکتب تاریخی

قرن ۱۹

بنیان گذار مکتب : فردریش لیست

انتقاد به مکتب کلاسیک:

- ۱- نظامات و قواعد مربوط به اجتماع بشري در حال تغییر و تحول است. بنابراین قوانین اقتصادی جهان شمول و ازلی نیستند.
- ۲- کلاسیکها انسان را تک بعدي مي دانند(نفع شخصي) در صورتي که انسان نیاز به نوع دوستي و محبت و معنویت هم دارد.

تأکید بر :

۱- قطع واسطه گران بین مصرف کننده و تولید کننده

۲- حذف سود سرمایه داری

Dr.Lashkari

۳- مالک شدن کارگران در ابزار تولید

۶-۱ مکتب سوسیالزم

قرن ۱۹

بنیان گذار مکتب : کارل مارکس

نام کتاب : سرمایه

- ازدرون مکتب تاریخی سوسیالیزم به وجود آمد

- منتقد نظام سرمایه داری

- پیش بینی صحیح بحرانهای اقتصادی سالهای آتی

- تضاد درونی نظام سرمایه داری

- استثمار نیروی کار

۷-۱ مکتب نئوکلاسیک

قرن ۱۹

اقتصاددانان مکتب نئوکلاسیک:

۱- استانی جونز ، ۲- کارل منگر ، ۳- لئون والراس ،

۴- کارل منگر ، ۵- آلفرد مارشال

این مکتب مکتب کلاسیک تعدیل شده است.

انسان با حداقل تلاش در جستجوی حداکثر کردن منفعت و سود است.

شاخه های مکتب نئوکلاسیک:

۱- مکتب ریاضی ، ۲- مکتب تفکر روانی (مکتب اتریشی)

۱-۸ مکتب کینزینها

قرن ۱۹

بنیان گذار مکتب : جان مینارد کینز

نام کتاب : تئوری عمومی اشتغال ، پول و بهره

- نجات نظام سرمایه داری از بحران دهه ۱۹۳۰

- طرف داری از دخالت دولت و ایجاد تقاضا

- تعادل اقتصاد در اشتغال ناقص

- انقلاب کینزی

۹-۱ مکتب کینزینهای جدید

قرن ۱۹ و ۲۰

بنیان گذاران مکتب :

فرانکو مودیگلیانی و جیمز توبین

- بازار و اقتصاد آزاد ثبات ذاتی ندارد.

سیاستهای ارشادی دولت و مداخله او تأثیر

به سزایی در حل مشکل عدم تعادل دارد.

۱-۱۰ مکتب پولیون

قرن ۲۰

بنیان گذار مکتب : میلتن فریدمن

- اقتصاد بازار آزاد به طور ذاتی بی ثبات است.
- پول یکی از مهمترین متغیرهای تأثیرگذار اقتصادی است.
- سیاستهای مداخله گرایانه دولت تنها موجب وخامت امور اقتصادی می شود.

۱-۱۱ مکتب کلاسیکهای جدید یا انتظارات عقلایی

بنیان گذاران مکتب :

رابرت لوکاس و تماس سارجنت

- اقتصاد بازار آزاد به طور ذاتی باثبات و بحرانهای اقتصادی کوتاه مدت و زود گذر است.

- مردم در برخورد با وقایع اقتصادی از تمام اطلاعات موجود و قابل دسترس استفاده می کنند. بنابراین سیاستهای دولت خنثی می شود.

- پول تنها وسیله مبادله است و بر متغیرهای واقعی اقتصاد تأثیری ندارد.

۱۲-۱ مکتب پست کینزین

- اقتصاد گرایش برای خود اصلاح گری ذاتی ندارد.
- دخالت در اقتصاد غیر قابل انکار است.
- فرض وجود رقابت کامل غیر واقعی است.
- پول یک عامل و یک متغیر اقتصادی صرف است ولی یک عامل بسیار مهم اساسی است.
- سیاستهای درآمدی و برنامه ریزی به عنوان سیاستهای مکمل سیاستهای ارشادی دولت باید به کار گرفته شود.

پایان فصل اول

فصل دوم

روش و ابزار تحلیل اقتصادی

طرح درس

۱- زمینه تفکر اقتصادی

۲- تعریف علم اقتصاد

۳- منحنی امکانات تولید

۴- طبقه بندی علم اقتصاد

۵- ابزار تحلیل اقتصادی

هدف كلي

هدف كلي فصل دوم آشنائي
دانشجویان با مفهوم ، زمينه هاي
فكري ، تعريف ، اهميت ، کاربرد
علم اقتصاد در زندگي روزمره و
طبقه بندي اين علم است.

هدفهاي رفتاري

۱- آشنايي با مسأله کميابي

۲- آشنايي با تعريف علم اقتصاد

۳- آشنايي با منابع توليدي و روش فني توليد

۴- آشنايي با کالاهي سرمايه اي و مصرفي

۵- آشنايي با منحنی امکانات توليدي

۱-۲ مقدمه

علت پیدایش علم اقتصاد عبارتست از:

۱- محدود بودن امکانات و منابع در دسترس بشر

۲- نا محدود بودن نیازها و خواسته های بشر

۲-۲ زمینه تفکر اقتصادی

به اعتقاد برخی از علمای اقتصاد علم اقتصاد دانش حس عام است.

زمینه های تفکر اقتصاددانان عبارتست از:

۱- کمیابی: هرچیزی را به هر اندازه که می خواهیم نداریم.

۲- انتخاب: به علت محدودیت امکانات و نامحدود بودن نیازها

مجبوریم دست به انتخاب بزنیم.

۳- هزینه فرصت: فرصت یا فایده از دست رفتن بهترین

انتخاب به جای انتخاب مزبور با صرف همان منابع و

زمان

۴- نهایی گرایی: تولید کنند تمایل دارد فایده و هزینه

آخرین واحد محصول را بداند.

۵- بازارهای کارآمد: فرصتهای سود آور در بازار کم است.

۲-۳ تعریف علم اقتصاد

اقتصاد دانش چگونگی انتخاب مردم و

جامعه است برای به کارگیری منابع

برای تولید کالاها و خدمات و توزیع

آنها بین افراد جامعه برای مصرف

سؤالات اساسي که هر نظام اقتصادي با آن مواجه است

۱- چه کالاها و خدماتي بايد توليد شود؟

۲- از هر کدام از کالاها و خدماتي چقدر بايد توليد شود؟

۳- کالاها و خدمات چگونه بايد توليد شود؟

۴- کالاها و خدمات چگونه بايد توزيع شود؟

نظام بازار آزاد یا سرمایه داری

در این نظام مکانیسم قیمت‌ها به

سوالات اساسی پاسخ می‌دهد.

در این نظام هیچگونه دخالتی وجود
ندارد.

نظام اقتصاد مختلط

در این نظام هم بخش خصوصی و هم دولت
فعالیت دارند.

دولت نقش کنترل کننده و ناظر را هم دارد.
مکانیسم قیمت‌ها همراه با برنامه‌ها و تصمیمات
دولت به سوالات اساسی پاسخ می‌دهد.

نظام اقتصادی اکثر کشورهای جهان نظام

مختلط است.

نظام اقتصاد متمرکز

- در این نظام دولت بیشترین فعالیت دارند.
- دولت نقش اساسی در تولید و توزیع دارد.
- در این نظام کمیته برنامه ریزی مرکزی به سؤالات اساسی پاسخ می دهد.

نظام اقتصاد اسلامي

- در این نظام در چارچوب شرع و دستورات العمل هاي موجود به سؤالات اساسي پاسخ داده مي شود.

مثال:

- تولید مشروبات الكلي حرام است.
- تولید گندم واجب و ضروري است.

۲-۴ منحنی امکانات تولید

مکان هندسی ترکیبات مختلفی از

دو کالا است که می توانند در یک

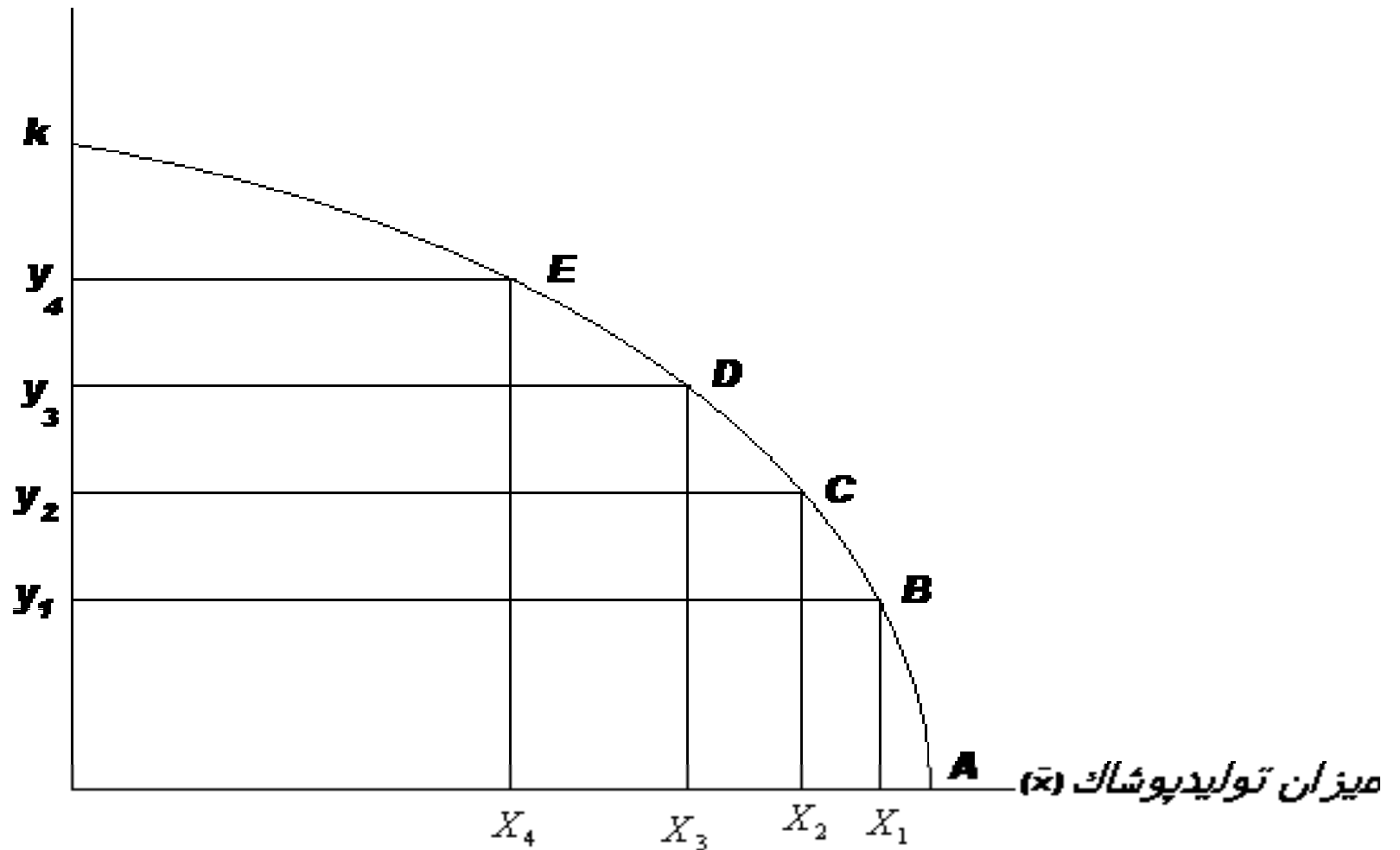
اقتصاد در یک دوره زمانی معین ، در

شرایط حداکثر کارایی و اشتغال کامل

منابع تولید شوند. Dr.Lashkari

۱- منحنی امکانات تولید در فضای دوگالایی نمودار

میزان تولید غذا (\bar{y})

قانون بازدهي نزولي

در هر مرحله از توليد هر کارگر

اضافي ميزان کمتری از کارگر

قبلي به محصول مي افزايد.

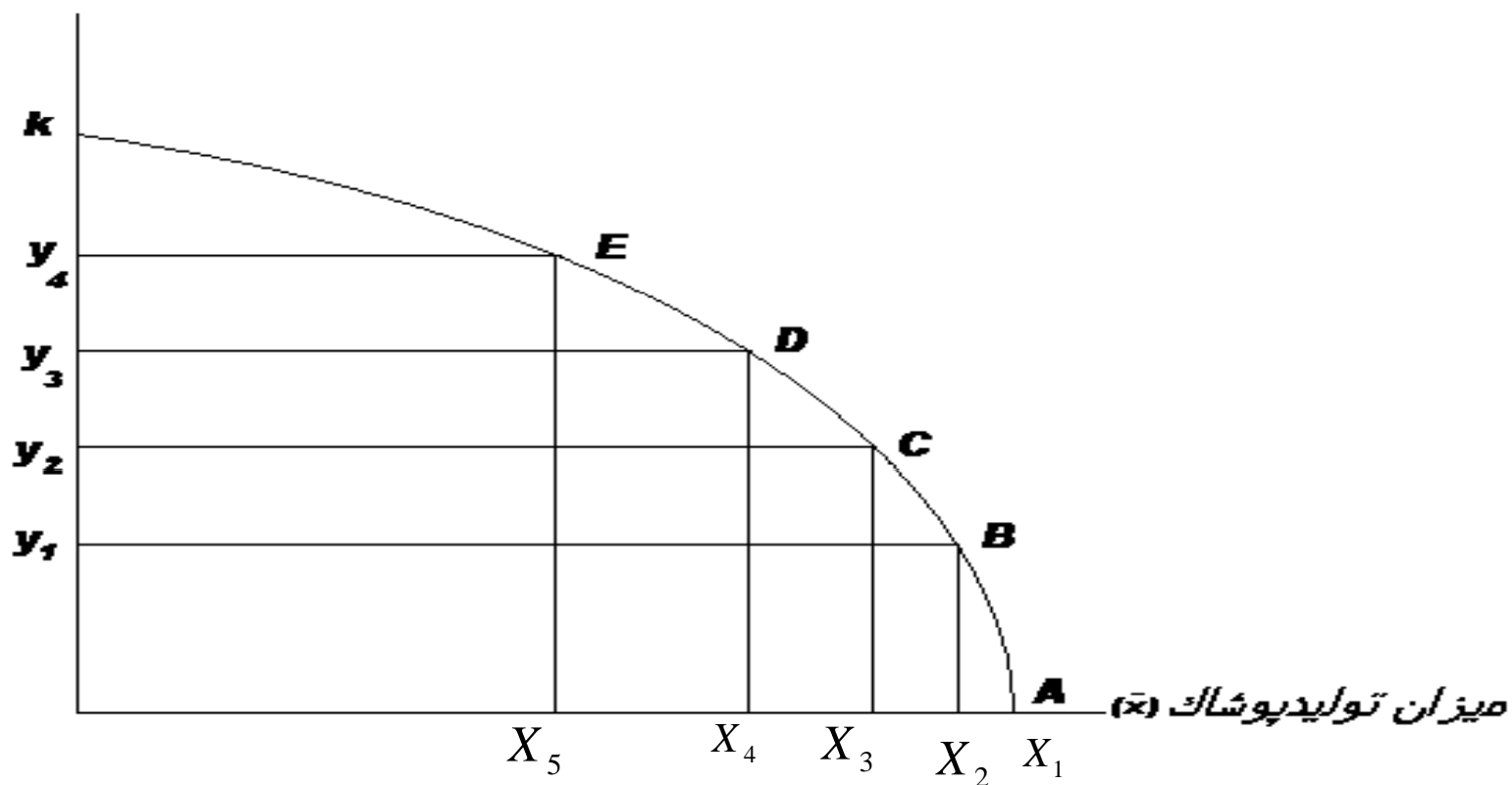
نرخ نهایی جانشینی

قدر مطلق شیب منحنی امکانات تولید ، نرخ نهایی تبدیل (MRT) نام دلرد و برابر است با:

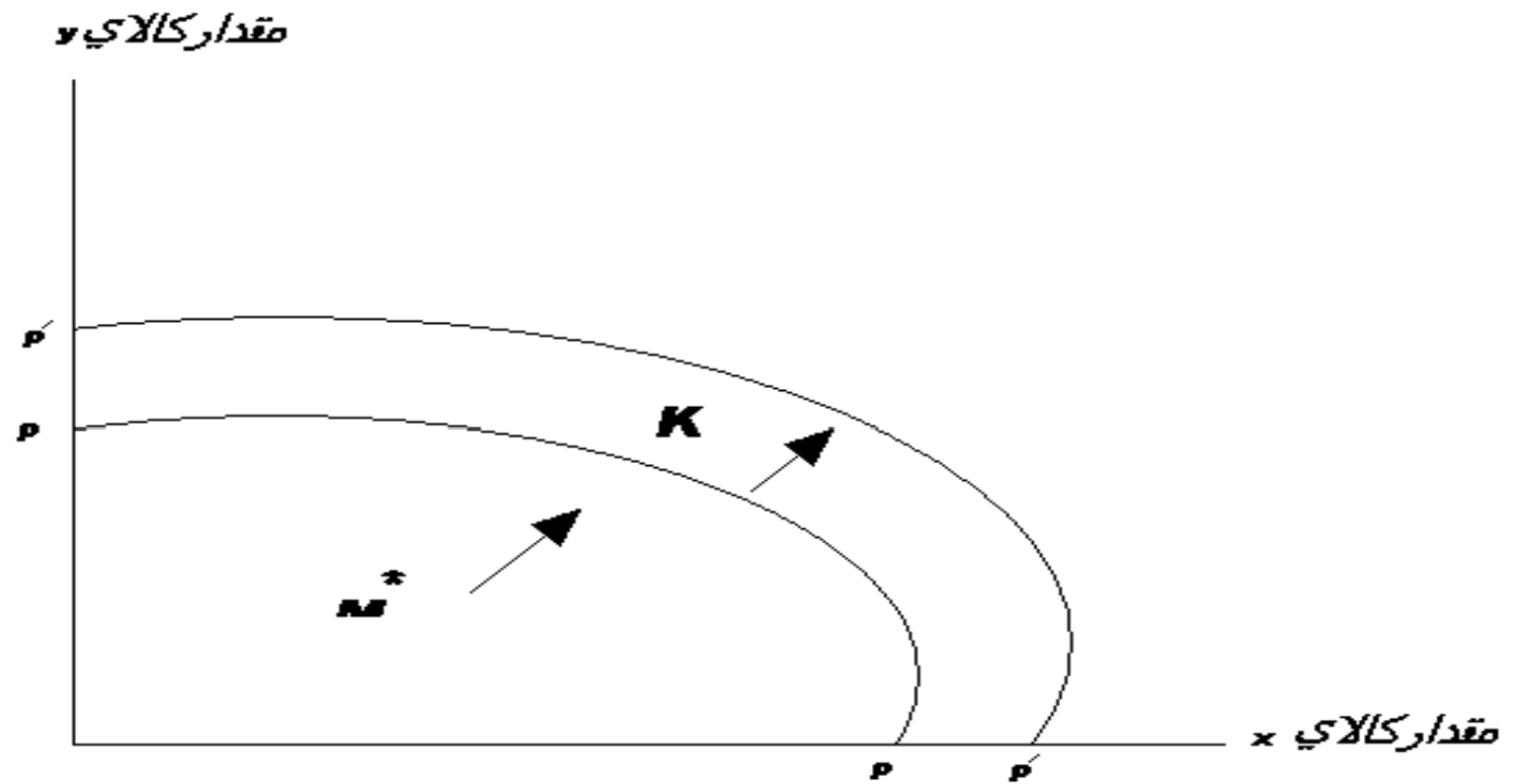
$$MRT_{xy} = \left| \frac{\Delta X}{\Delta Y} \right|$$

نمودار ۲- نزولي بودن نرخ نهايي جانشيني

ميزان توليد غذا (y)

نمودار ۴- انتقال منحنی امکانات تولید

انتقال منحنی امکانات تولید

انتقال منحنی امکانات تولید از سه طریق امکان پذیر است:

۱- افزایش فیزیکی منابع تولیدی مثل کشف منابع ، مساحت و معادن جدید ، افزایش نیروی کار و ذخیره سرمایه ، افزایش زمینهای زراعی در اثر کار و تصحیح زمینهای غیر قابل کشت.

۲- پیشرفت تکنولوژی

۳- تخصیص مجدد منابع

۵-۲ طبقه بندی علم اقتصاد

نوع اول طبقه بندی :

۱- اقتصاد اثباتی: به توصیف واقعیتها ، رفتارها و عملکرد اقتصاد می پردازد.

۲- اقتصاد دستوری: شامل نظریه ها و توصیه هایی است که بر پایه قضاوت های ارزشی و اصول اخلاقی قرار دارد.

۵-۲ طبقه بندی علم اقتصاد

نوع دوم طبقه بندی

به طور سنتی علم اقتصاد به دو شاخه بزرگ تقسیم می شود:

۱- اقتصاد خرد: به بررسی رفتار و تصمیمات اقتصادی مربوط به افراد، خانوارها، بنگاهها و بازارها می پردازد.

۲- اقتصاد کلان: به بررسی عملکرد اقتصاد به طور کلی می پردازد.

جریان دوری درآمد

ویژگی های اقتصاد بسیار ساده عبارتست از:

۱- شامل دو واحد اقتصادی ، خانوارها و بنگاههاست.

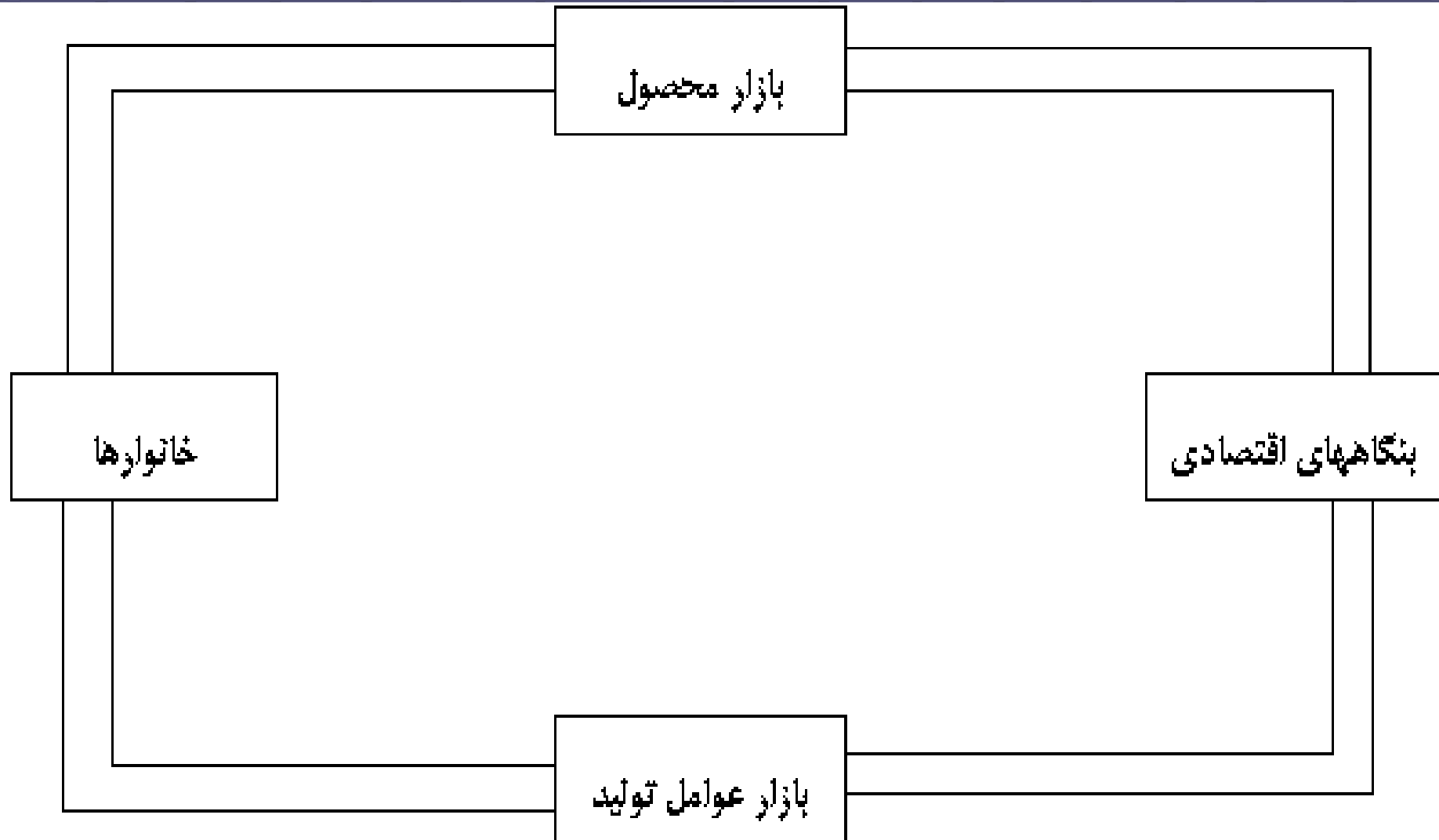
۲- پس انداز وجود ندارد.

۳- دولت وجود ندارد.

۴- اقتصاد بسته است.

۵- معاملات بین بنگاهها وجود ندارد.

جریان دوری درآمد

۶-۲ ابزار تحلیل اقتصادی

ابزارهای تحلیل اقتصادی عبارتند از:

۱- نظریه

۲- آمار

۳- آزمون

۴- اعداد شاخص

۵- متغیرهای پولی و واقعی

۶- اندازه گیری تغییرات متغیرهای اقتصادی

۷- مفهوم تعادل

۱- نظریه

نظریه یا تئوری اقتصادی، بیان یا مجموعه ای از بیانات در خصوص علل و اثرات عملکردها و عکس-العملها در زندگی انسانها است.

ساخت نظریه

برای ساخت نظریه چهار قدم زیر برداشته می شود:

۱- تعریف اصول مسلم نظریه

۲- مشاهده واقعیت ها

۳- بیان فرضیه

۵- آزمون فرضیه ها

الگوي اقتصادي

بيان قراردادي نظريه (تئوري) را

الگوي اقتصادي مي گویند.

۲-آمار

داده های آماری دو نوع هستند:

۱- داده های سری زمانی : نتیجه اندازه گیری

یک متغیر در زمانهای مختلف

۲- داده های سری مقطعی : نتیجه اندازه گیری

یک متغیر در مقطع زمانی خاص بر حسب طبقه

بندی هایی مانند گروههای درآمدی ، سنی ، شغلی

۳- آزمون

در اقتصاد به روش تجربی
فرضیه ها از طریق روشهای
آماري و اقتصادسنجی آزمون می

شود.

۴- اعداد شاخص

آمار مربوط به متغیری را نسبت به ارزش همان متغیر در سال پایه بیان می کند.

به عنوان مثال شاخص قیمت نقره در سال ۱۹۷۰ نسبت به سال ۱۹۶۰ به صورت زیر محاسبه می شود:

$$۱۰/۱۷۷$$

$$*۱۰۰ = ۷۶/۱۹۳$$

$$۴/۹۱$$

۵- متغیرهای پولی و واقعی

متغیرهای پولی بدون توجه به سطح قیمت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرند.

متغیرهای واقعی مقایسه متغیرهای پولی در ارتباط با شاخص قیمت‌ها است.

مزد پولی

مزد پولی

_____ = مزد واقعی _____ = مزد واقعی

شاخص هزینه زندگی
Dr.Lashkari

شاخص قیمت‌ها

۶- اندازه گیری تغییرات متغیرهای

اقتصادی (محاسبه نرخ رشد)

نرخ رشد یک متغیر درصد تغییرات آن متغیر در یک دوره زمانی معین است.

$$X \text{ نرخ رشد} = \frac{X_2 - X_1}{X_1} * 100$$

۷- مفهوم تعادل

در علم فیزیک هرگاه برآیند نیروهای وارد بر جسم صفر باشد، جسم در حالت تعادل قرار دارد.

اولین بار مفهوم تعادل توسط پل ساموئلسون وارد علم اقتصاد شده است.

دراقتصاد زمانی در تعادل است که برآیند نیروهای متضاد صفر باشد.

مثال: وقتی عرضه با تقاضا برابر باشد بازار در تعادل است.

پایان فصل دوم

بخش دوم

اقتصاد خرد

فصل سوم

تقاضا و عرضه

طرح درس

۱- تقاضاي مصرف کننده

۲- تقاضا و مفهوم مطلوبيت

۳- عوامل مؤثر بر تقاضا

۴- كالاي جانشين ، كالاي پست و كالاي معمولي

۵- اثر درآمدي و اثر جانشيني

۶- عوامل مؤثر بر تقاضا

۷- عرضه بنگاه

هدف كلي

هدف كلي فصل سوم آشنایي

دانشجویان با تقاضا و عرضه

ستاده و عوامل مؤثر بر آنها است.

هدفهاي رفتاري

۱- آشنايي با ساختار تقاضا و مفهوم مطلوبيت

۲- آشنايي با عوامل مؤثر بر تقاضا

۳- آشنايي با كالاي جانشين ، كالاي پست و كالاي معمولي

۴- آشنايي با اثر درآمدي و اثر جانشيني

۵- آشنايي با عوامل مؤثر بر تقاضا

۱-۳ مقدمه

در بازار در دو جا خانوارها و بنگاهها با یکدیگر روبرو
می شوند:

۱- در بازار عوامل تولید (نهاده ها)

۲- در بازار کالاها و خدمات (ستاده ها)

۲-۳ تقاضاي مصرف کننده

مصرف کننده از مصرف کالاها و خدمات رضایت
خاطري به دست مي آورد که در اقتصاد آن را **مطلوبیت**
مي ناميم.

- هدف مصرف کننده : حداکثر کردن مطلوبیت

- **مطلوبیت يك مفهوم ذهني و غير قابل اندازه گيري**
است.

۱-۲-۳ عوامل مؤثر بر تقاضای مصرف کننده

عوامل مؤثر بر تقاضای مصرف کننده عبارتند از:

۱- قیمت کالای مورد نظر

۲- درآمد مصرف کننده

۳- قیمت کالاهای مرتبط

۴- سلیقه و ترجیحات مصرف کننده

۱- قیمت کالای مورد نظر

با فرض ثابت بودن سایر عوامل

مقدار تقاضای یک کالا با قیمت آن

رابطه معکوس دارد و به این رابطه

معکوس **قانون تقاضا** می گویند.

۲- درآمد مصرف کننده

درآمد مصرف کننده حاصل تمام دریافتیهایی

او در یک دوره زمانی معین است.

تقاضای مصرف کننده برای کالای نرمال

(معمولی) با درآمد رابطه مستقیم دارد.

تقاضای مصرف کننده برای کالای پست با

درآمد رابطه معکوس دارد.

۳- قیمت کالاهای مرتبط

کالاهای مرتبط دو گروه هستند:

۱- کالاهای رقیب یا جانشین: کالاهایی که می توان به جای کالای مورد نظر استفاده کرد.

تقاضا برای کالای مورد نظر با قیمت کالای جانشین رابطه مستقیم دارد.

۲- کالاهای مکمل: کالاهایی هستند که به همراه کالای مورد نظر مصرف می شوند.

تقاضا برای کالای مورد نظر با قیمت کالای مکمل رابطه معکوس دارد.

۴- سلیقه و ترجیحات مصرف کننده

- سلیقه و ترجیحات مصرف کننده از طرز تفکر وی ، آداب و رسوم و فرهنگ جامعه شکل می گیرد.

- سلیقه همه مصرف کنندگان یک جور نیست.

- اگر سلیقه مصرف کننده در جهت مصرف بیشتر یک

کالای خاص مانند نمک پدیدار تغییر کند با فرض

ثابت بودن سایر عوامل تقاضا برای آن کالا افزایش

می یابد.

۵- انتظارات

اگر مصرف کننده انتظار افزایش
قیمت کالای مورد نظر را در
آینده داشته باشد در حال حاضر
بیشتر تقاضا خواهد کرد و برعکس.

۳-۲-۲ قانون تقاضا

با فرض ثابت بودن سایر عوامل

مقدار تقاضای يك کالا با قیمت آن

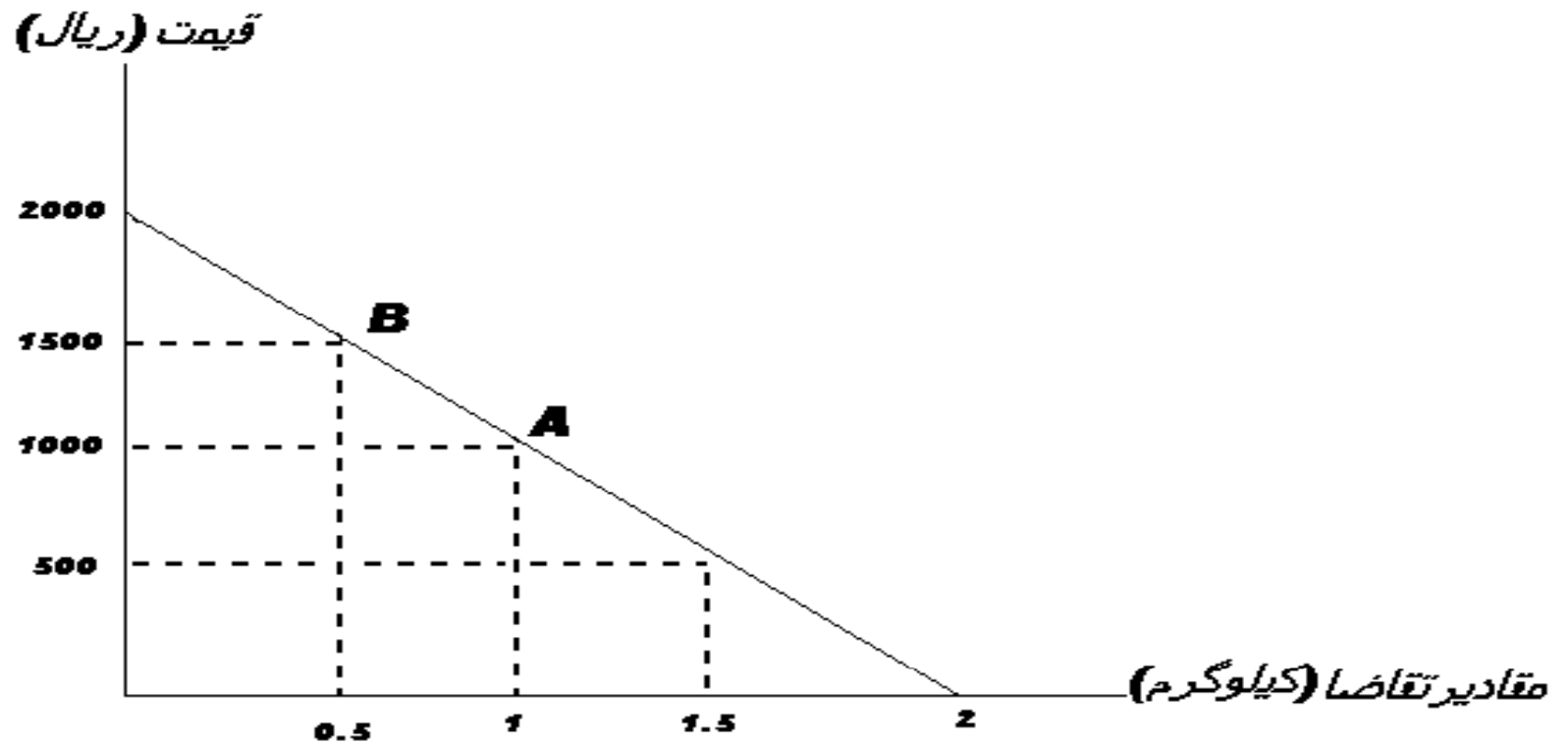
رابطه معکوس دارد و به این رابطه

معکوس **قانون تقاضا** می گویند.

جدول تقاضا: تقاضاي مصرف کننده را در برابر قيمتهاي مختلف نشان مي دهد

مقدار تقاضاي شکر در يك ماه (كيلو گرم)	قيمت هر كيلو گرم شکر (ريال)
۲	۰
۵/۱	۵۰۰
۱	۱۰۰۰
۵/۰	۱۵۰۰
۰	۲۰۰۰
۰	۲۵۰۰
۰	۳۰۰۰

نمودار تقاضا

اثر جانیشینی

با افزایش قیمت کالای مورد نظر (شکر) با فرض ثابت بودن سایر عوامل مصرف کننده به سمت خرید بیشتر کالای جانشین شکر (قند) می رود با این تغییر تقاضا اثر جانشین می گویند.

اثر درآمدی

با فرض ثابت بودن سایر عوامل از جمله درآمد مصرف کننده با افزایش قیمت شکرگویی قدرت خرید مصرف کننده کاهش می یابد لذا تقاضا برای کالای معمولی کاهش و برای کالای پست افزایش می یابد به این تغییر تقاضا اثر درآمدی

قانون نزولي بودن مطلوبیت نهایی

مصرف هر واحد اضافی از یک کالا برای مصرف کننده ارزش کمتری دارد و لذا وی برای واحدهای اضافی و بیشتر از یک کالا حاضر به پرداخت قیمت پایین تر و کمتر است. به همین دلیل شیب منحنی تقاضا منفی (نزولی) است.

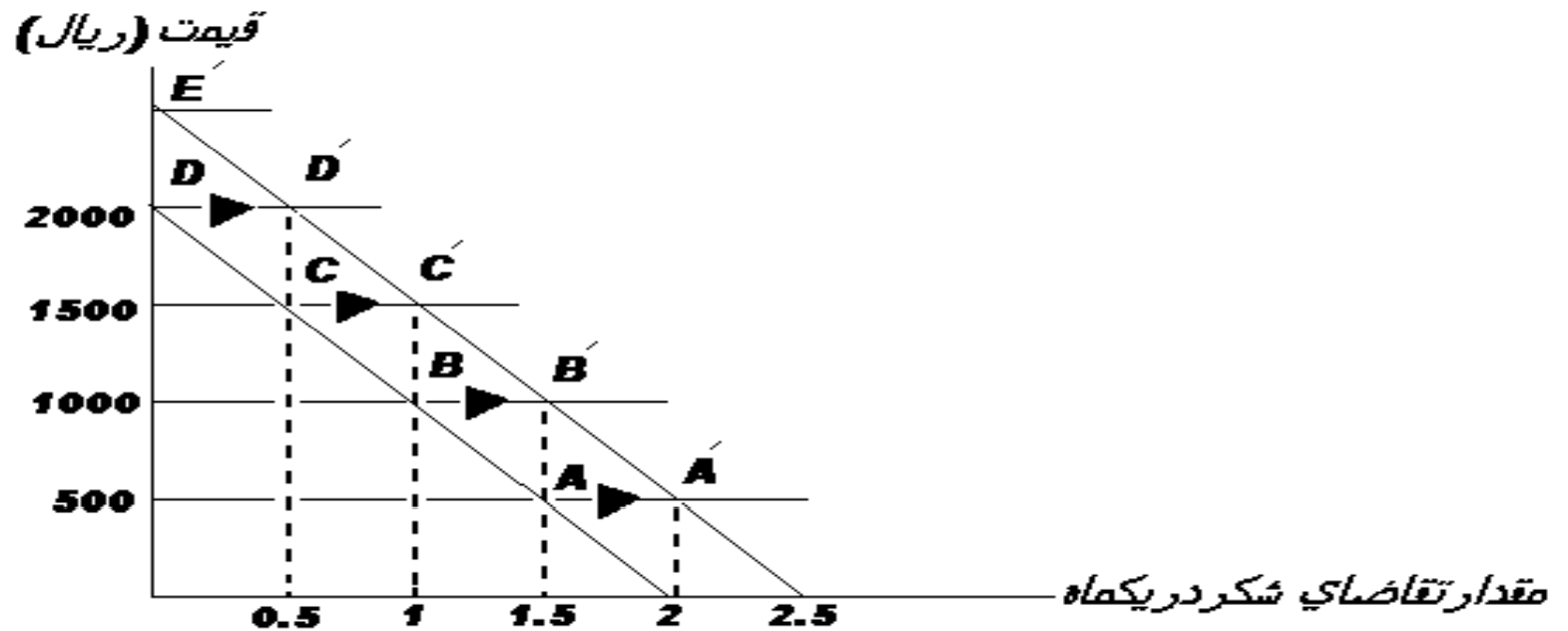
انتقال منحني تقاضا

با فرض ثابت بودن قيمت كالاي مورد نظر هر کدام از عوامل ديگر مؤثر بر تقاضاي مصرف کننده (درآمد مصرف کننده ، قيمت كالاهاي مرتبط ، سلیقه و ترجیحات مصرف کننده و انتظارات) که تغییر کنند منحني تقاضاي مصرف کننده جا به جا می شود جهت جا به جايی بستگی به نوع تغییر عامل متغیر دارد.

جدول ۲ انتقال منحنی تقاضای شکر به علت تغییر قیمت قند

مقدار تقاضای شکر بعد از افزایش قیمت قند (کیلو گرم)	مقدار تقاضای شکر قبل از افزایش قیمت قند (کیلو گرم)	قیمت هرکیلو گرم شکر (ریال)
۵/۲	۲	۰
۲	۵/۱	۵۰۰
۵/۱	۱	۱۰۰۰
۱	۵/۰	۱۵۰۰
۵/۰	۰	۲۰۰۰
۰	۰	۲۵۰۰
۰	۰	۳۰۰۰

نمودار ۲ جا به جایی منحنی تقاضای شکر به علت افزایش قیمت قند

۳-۳ عرضه بنگاه

عرضه حاصل رفتار تولید کننده است

هدف تولیدکننده: حداکثرکردن سود است

۱-۲-۳ عوامل مؤثر بر عرضه بنگاه

عوامل مؤثر بر عرضه بنگاه عبارتند از:

۱- قیمت کالای مورد نظر

۲- هزینه های بنگاه

۳- انتظارات

۱- قیمت کالای مورد نظر

با فرض ثابت بودن سایر عوامل

مقدار عرضه یک کالا با قیمت آن

رابطه مستقیم دارد و به این رابطه

مستقیم **قانون عرضه** می گویند.

۲- هزینه های تولید بنگاه

هزینه های تولید بنگاه به
مقدار عوامل تولید به کار
رفته در تولید ، قیمت آنها و
تکنولوژی بستگی دارد.

تکنولوژی

عبارت از روشهای شناخته شده برای ترکیب عوامل تولید مختلف به منظور تولید یک کالای خاص است.

رابطه بین عرضه و هزینه های تولید بنگاه

بین عرضه

و

هزینه های تولید بنگاه

رابطه معکوس برقرار است.

۳- انتظارات

اگر تولید کننده انتظار افزایش
قیمت کالای مورد نظر را در
آینده داشته باشد در حال حاضر
کمتر عرضه خواهد کرد و برعکس

۲-۲-۳ قانون عرضه

با فرض ثابت بودن سایر عوامل

مقدار عرضه يك کالا با قيمت آن

رابطه مستقيم دارد و به اين رابطه

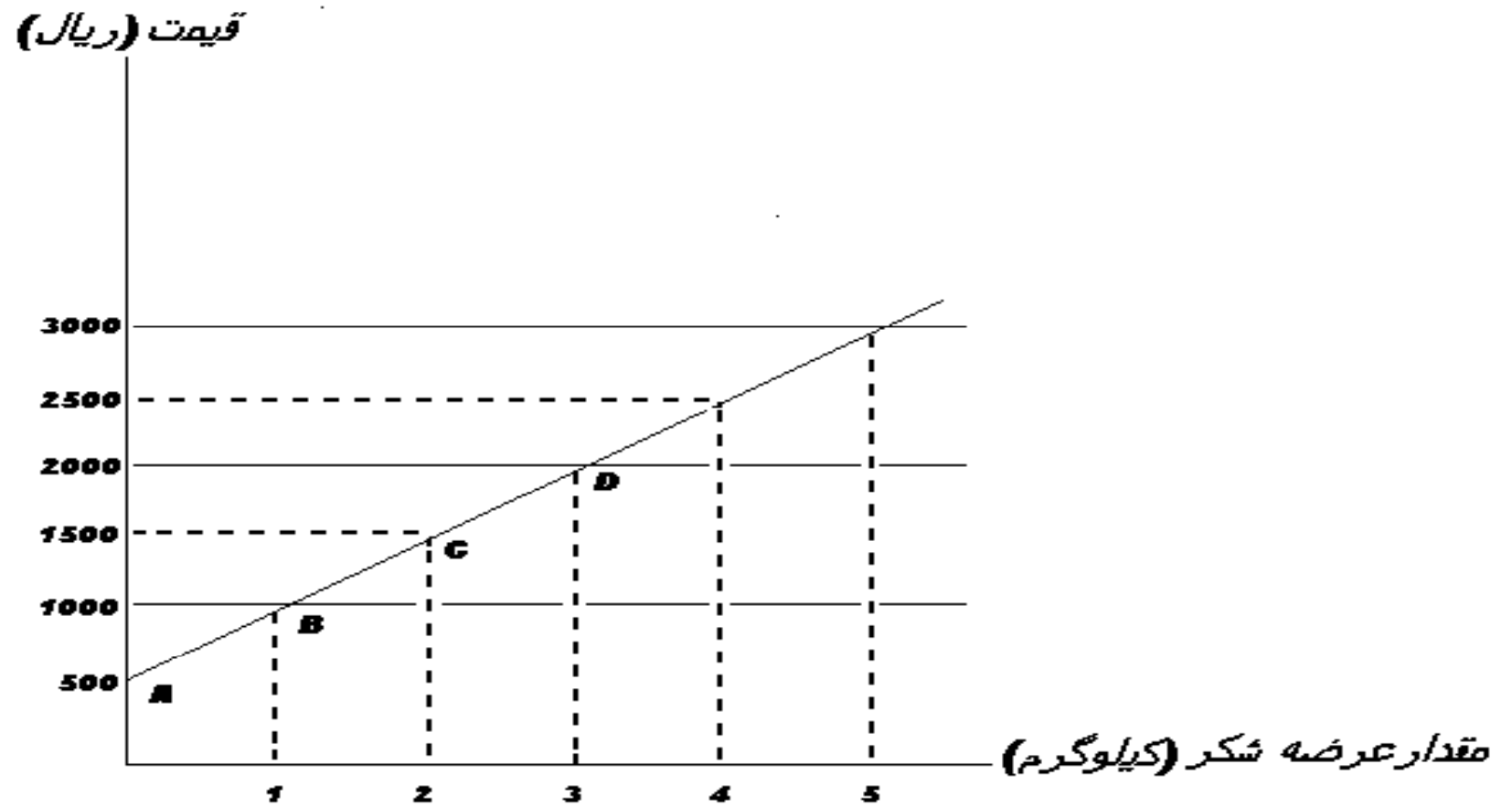
مستقيم قانون عرضه مي گویند.

جدول عرضه: عرضه تولیدکننده را در برابر قیمت‌های مختلف نشان

می دهد

مقدار عرضه شکر در يك ماه (کیلو گرم)	قیمت هرکیلو گرم شکر (ریال)
۰	۵۰۰
۱	۱۰۰۰
۲	۱۵۰۰
۳	۲۰۰۰
۴	۲۵۰۰
۵	۳۰۰۰

نمودار عرضه

انتقال منحنی عرضه

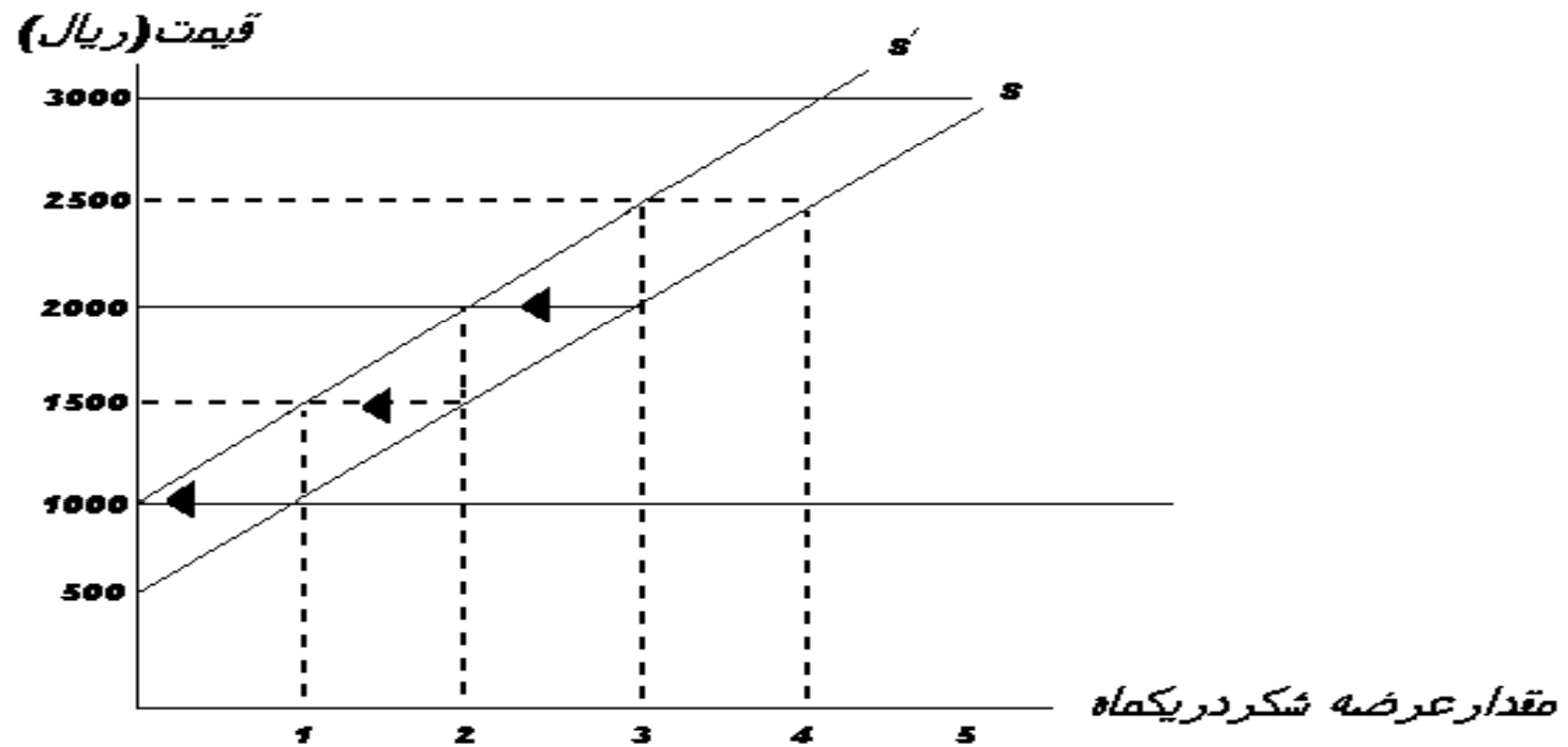
با فرض ثابت بودن قیمت کالای مورد نظر هر کدام از عوامل دیگر مؤثر بر عرضه تولیدکننده (هزینه های تولید، تکنولوژی و انتظارات) که تغییر کنند منحنی عرضه تولید جا به جا می شود جهت جا به جایی بستگی به نوع تغییرعامل متغیر دارد.

جدول ۴ انتقال منحنی عرضه شکر

به علت افزایش هزینه تولید

مقدار عرضه شکر بعد از افزایش هزینه (کیلو گرم)	مقدار عرضه شکر قبل از افزایش هزینه (کیلو گرم)	قیمت هرکیلو گرم شکر (ریال)
۰	۰	۵۰۰
۰	۱	۱۰۰۰
۱	۲	۱۵۰۰
۲	۳	۲۰۰۰
۳	۴	۲۵۰۰
۴	۵	۳۰۰۰

نمودار ۴ جا به جایی منحنی عرضه شکر به علت افزایش هزینه های تولید

پایان فصل سوم

فصل چہارم

تولید

طرح درس

۱- تابع تولید

۲- تکنیک تولید

۳- عوامل تولید ثابت و متغیر

۴- دوره زمانی کوتاه مدت و بلند مدت

۵- تولید با دو عامل تولید متغیر

هدف كلي

هدف كلي فصل چهارم آشنایي

دانشجویان با فرآیند تولید یا

رابطه بین عوامل تولید و محصول

(ستاده) است.

هدفهاي رفتاري

۱- آشنايي با مفهوم فرايند توليد و تابع توليد

۲- آشنايي با تكنيك توليد

۳- آشنايي با عوامل توليد ثابت و متغير

۴- آشنايي با دوره زماني کوتاه مدت و بلند مدت

۵- آشنايي با توليد نهايي و توليد متوسط

۶- آشنايي با قانون بازده نزولي

۱-۴ مقدمه

ژان باتیست سی در قرن ۱۷ میلادی گفت:

تولید کردن ، فقط ایجاد قابلیت اضافی در اشیاء ، به

منظور رفع نیازمندیهای بشری است. ”

“تولید در حقیقت عبارت از تغییر و تبدیل مواد ، در

۲-۴ تابع تولید

مقدار تولید، تابع مقدار عوامل تولیدی به کار رفته است.

$$Y = f(x_1, x_2, x_3, \dots, x_n)$$

در تابع فوق Y مقدار تولید و X ها عوامل تولید را نشان می دهند.

اینکه چه میزان از هر یک از عوامل تولید استفاده شود به نوع تولید و مسائل فنی تولید بستگی دارد.

جدول ۱ تولید کل ، تولید متوسط و تولید نهایی

تولید نهایی	تولید متوسط	میزان کل محصول	تعداد واحد کار
۰	۰	۰	۰
۶	۶	۶	۱
۱۰	۸	۱۶	۲
۸	۸	۲۴	۳
۶	۵/۷	۳۰	۴
۴	۸/۶	۳۴	۵
۰	۲/۵	۳۴	۶
-۲	۶/۴	۳۲	۷
-۶	۲/۳	۲۶	۸

۳-۴ تکنیک تولید

نوع رابطه بین عوامل تولید و محصول همان تکنیک تولید است.

انواع تکنیک تولید عبارتند از:

۱- تکنیک تولید کاربر

۲- تکنیک تولید سرمایه بر

۴-۴ عوامل تولید ثابت و عوامل تولید متغیر

در دوره کوتاه مدت بعضی از عوامل تولید را نمی توان کم یا زیاد کرد مثل زمین این عوامل را عوامل تولید ثابت گویند.

در دوره کوتاه مدت بعضی از عوامل تولید را می توان کم یا زیاد کرد مثل نیروی کار و کود شیمیایی این عوامل را عوامل تولید متغیر گویند.

۴-۵ کوتاه مدت و بلند مدت

کوتاه مدت ، مدت زمانی است که واحد تولیدی ، در طول این مدت ، قادر نیست حداقل یکی (برخی) از عوامل تولید به کار گرفته در فرایند تولید را تغییر دهد.

بلند مدت ، مدت زمانی است که واحد تولیدی ، در طول این مدت ، قادر است مقدار تمام عوامل تولید به کار گرفته در فرایند تولید را تغییر دهد.

۴-۶ تولید در کوتاه مدت

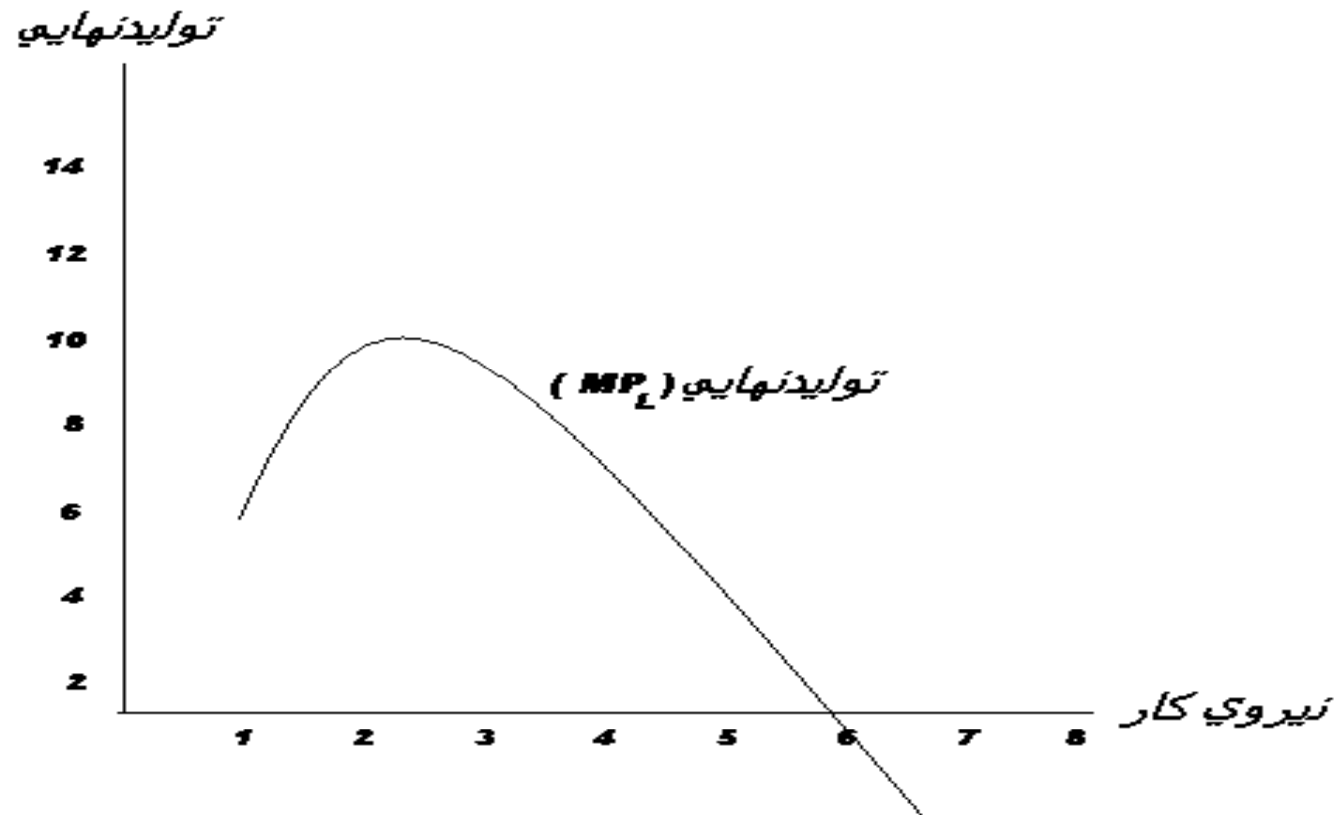
تولید نهایی: مقدار افزایش در میزان کل محصول در نتیجه افزایش يك واحد در عامل متغیر را تولید نهایی گویند.

تغییر در میزان تولید کل

$$\text{تولید نهایی} = \frac{(\Delta TP)}{(MP_x)}$$

تغییر در مقدار عامل متغیر (Δx)

نمودار تولید نهایی نیروی کار

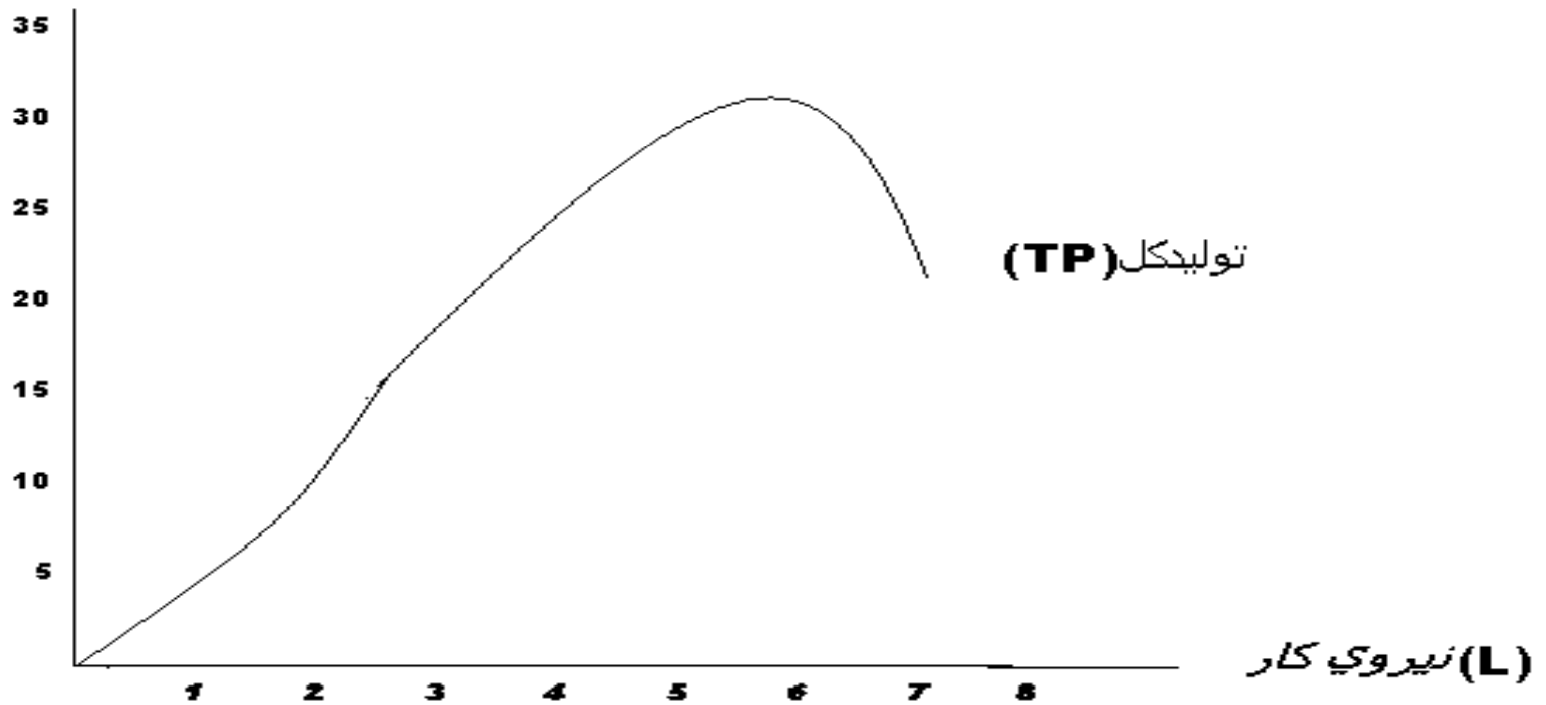

تولید کل

کل تولید یا محصول ایجاد شده
در يك زمان معين با به کاربردن
مقدار معينی از عوامل تولید

نمودار ۲- تولید کل

تولید کل (TP)

تولید متوسط

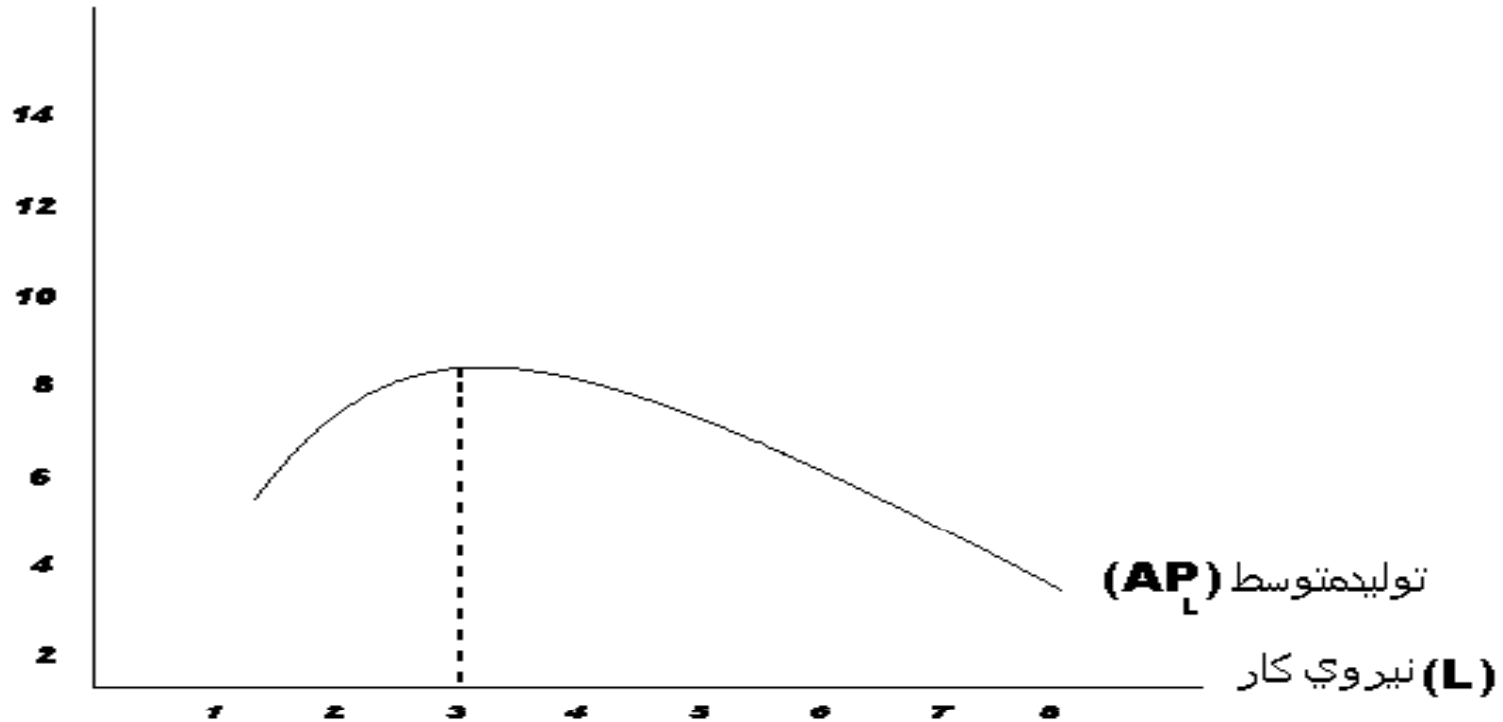
تولید متوسط هر عامل توليدي از حاصل تقسيم
توليد كل ، بر تعداد واحدهاي به كار گرفته شده از
آن عامل توليد ، به دست مي آيد.

$$AP_x = \frac{TP}{x}$$

توليد متوسط = $\frac{\text{توليد كل } (TP)}{\text{تعداد عامل توليد به كار رفته } (x)}$

نمودار ۳ تولید متوسط نیروی کار

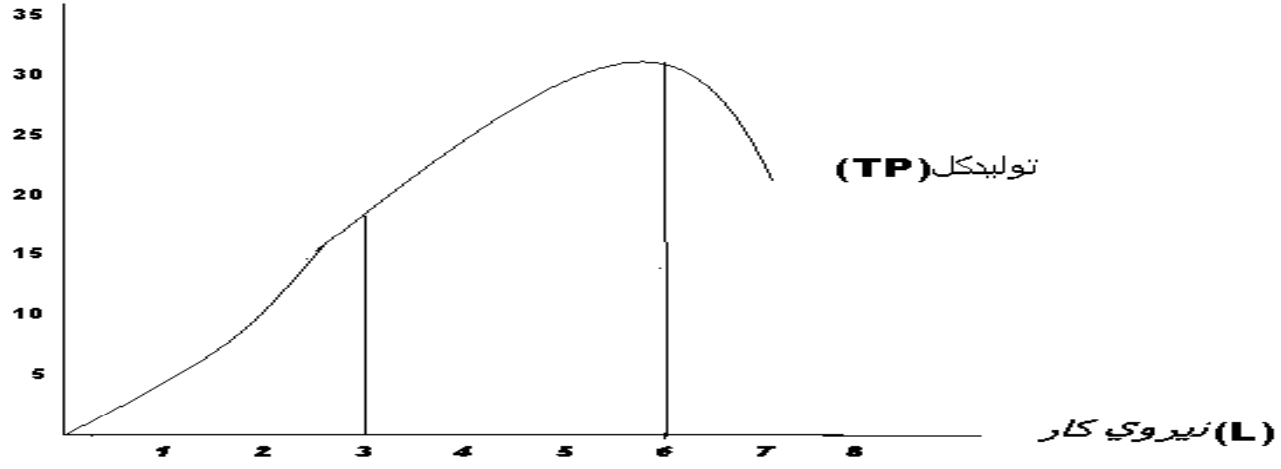
تولید متوسط (AP_L)

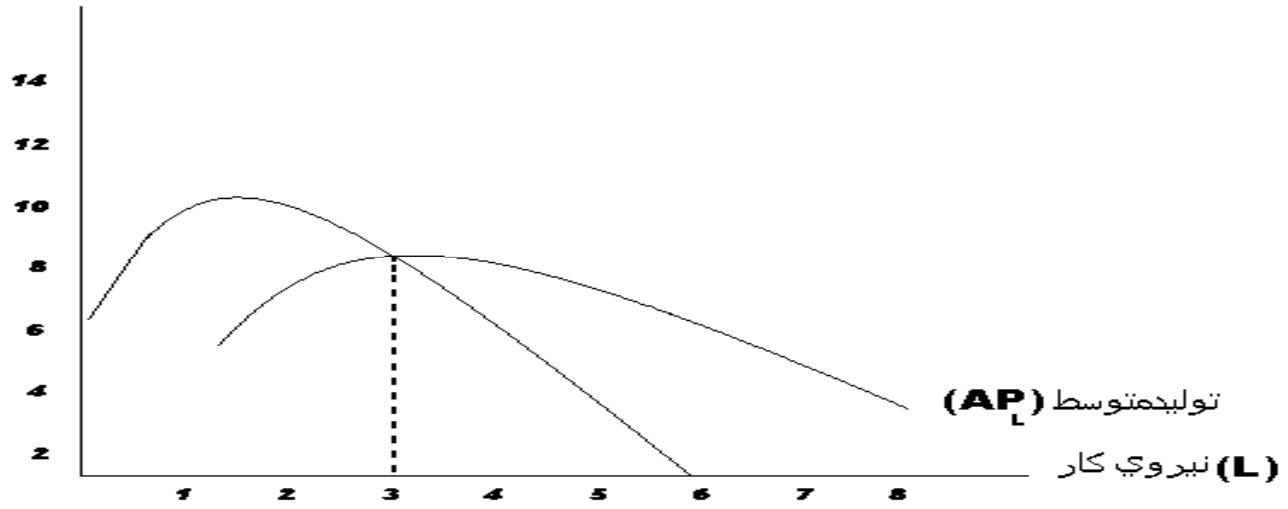
قانون بازده نزولي

اگر مقدار يکي از عوامل توليد ، به طور مساوي
و پي در پي ، افزايش يابد و ساير عوامل ثابت
نگه داشته شوند ، ميزان افزوده شده به توليد ،
پس از حد معينی ، رو به کاهش مي گذارد.

تولید کل (TP)

تولید متوسط (AP_L)

مراحل تولید (مرحله اول تولید)

در این مرحله از تولید منحنی تولید نهایی در بالای منحنی تولید متوسط قرار دارد در انتهای این مرحله تولید متوسط با تولید نهایی برابر می شود.

در این مرحله از تولید، تولید کل سیر صعودی دارد. هر دو منحنی تولید متوسط و تولید نهایی ابتدا صعودی و

مراحل تولید (مرحله دوم تولید)

- ۱- در این مرحله از تولید ، تولید نهایی مثبت ولی نزولی است.
- ۲- قانون بازده نزولی بر آن حاکم است.
- ۳- در ابتدای این مرحله ، تولید متوسط با تولید نهایی برابر است.
- ۴- در انتهای این مرحله تولید نهایی صفر می شود.
- ۵- تولید کل باروند گاهشی افزایش می یابد تا در انتهای این مرحله به حداکثر خود می رسد.
- ۶- تولید متوسط مانند تولید نهایی روند گاهشی دارند.
- ۷- همواره منحنی تولید متوسط بالایی تولید نهایی قرار دارد.

مراحل تولید (مرحله سوم تولید)

- ۱- در ابتدای این مرحله از تولید، تولید نهایی صفر است.
- ۲- در تمام این مرحله تولید نهایی منفی است.
- ۳- در این مرحله، تولید متوسط نیز به دلیل کاهش تولید کل، کاهش می‌یابد.

۷-۴ تولید با دو عامل متغیر

تا به حال فرض بر این بود که فقط نیروی کار متغیر و سایر عوامل ثابت هستند در بلند مدت تولید کننده می تواند عوامل دیگر تولید از جمله ماشین آلات ، مساحت زمین زیر کشت ، کود ، بذر و را تغییر دهد. در این صورت شکل تابع تولید تغییر می کند.

پایان فصل

چهارم

فصل پنجم

تئوري هزينه توليد

طرح درس

۱- مفهوم هزینه تولید

۲- هزینه های آشکار و ضمنی

۳- هزینه کل ، هزینه متوسط و هزینه نهایی

۴- هزینه های کوتاه مدت

۵- هزینه های بلندمدت

هدف كلي

هدف كلي فصل پنجم آن است که دانشجو ضمن آشنایی با هزینه تولید درك کند که هزینه های تولید بازتاب ریالي تابع تولید و بنیان عرضه است.

هدفهاي رفتاري

- ۱- آشنايي با مفهوم هزينه
- ۲- آشنايي با هزينه هاي آشكار و ضمنی
- ۳- آشنايي با واژه هاي هزينه کل ، هزينه متوسط و هزينه نهايي
- ۴- آشنايي با هزينه هاي کوتاه مدت و منحنی هاي آن
- ۵- آشنايي با هزينه هاي بلندمدت و منحنی هاي آن
- ۶- آشنايي با ارتباط بين منحنی هاي هزينه هاي کوتاه مدت
- ۷- آشنايي با ارتباط بين منحنی هاي هزينه هاي بلند مدت

۱- مقدمه

یکی از اساسی ترین نکات در تعیین میزان تولید توجه به هزینه های تولیدی است.

هزینه تولید در تصمیم گیری منطقی تولید

کننده درباره انتخاب تکنیک تولید و سطح

تولید نقش کلیدی دارد.

۲-۵ مفهوم هزینه تولید

هزینه های تولید عبارتند از:

مجموع هزینه هایی که بابت به کارگیری و

استخدام عوامل تولید

جهت تولید صرف می شود.

۳-۵ هزینه های آشکار

هزینه های آشکار: هزینه هایی که در

قبال در اختیار گرفتن عوامل تولیدی که

بنگاه مالک آن نیست پرداخت می کنیم

مانند مزد کارگر و هزینه منابع را هزینه

های آشکار می گویند.
Dr.Lashkari

۳-۵ هزینه های ضمنی

هزینه های ضمنی : عوامل تولیدی که بنگاه

مالک آن است و وجهی در قبال استفاده از آن

پرداخت نمی کند مانند ساختمان کارگاه تولیدی ،

بنگاه به طور ضمنی برای استفاده از آن در نظر می گیرد

هزینه های ضمنی تولید می گویند.

۴-۵ هزینه ها در کوتاه مدت و بلند مدت

دوره زمانی کوتاه مدت: دوره زمانی که در آن

حداقل یکی از عوامل تولید ثابت است.

دوره زمانی بلندمدت: دوره زمانی که در آن

تمامی عوامل تولید متغیر است و بنگاه تولیدی

قادر است ظرفیت تولیدی خود را تغییر دهد.

۱-۴-۵ هزینه های کوتاه مدت

در کوتاه مدت هزینه کل از مجموع

هزینه های ثابت و هزینه های

متغیر به دست می آید.

هزینه های ثابت کل (TFC)

مقدار هزینه ای که بنگاه تولیدی

در کوتاه مدت برای عوامل تولید

ثابت مثل هزینه آب و برق ،

تلفن و اجاره ساختمان صرف می کند.

هزینه های متغیر کل (TVC)

مقدار هزینه ای که بنگاه تولیدی برای

عوامل تولید متغیر مثل هزینه آب ، برق

و تلفن مصرفی ، ماده اولیه و سایر عواملی

که با تغییر تولید تغییر می کنند می

هزینه کل (TC)

مجموع هزینه های کل ثابت و هزینه های کل متغیر را هزینه کل تولید گویند.

$$TC = TFC + TVC$$

جدول هزینه های يك بنگاه فرضي در کوتاه مدت

هزینه نهایی (MC)	هزینه کل متوسط (ATC)	هزینه متغیر متوسط (AVC)	هزینه ثابت متوسط (AFC)	هزینه کل (TC)	هزینه متغیرکل (TVC)	هزینه ثابت کل (TFC)	میزان محصول (Q)
-	-	-	-	۳۰	۰	۳۰	۰
۵۰	۸۰	۵۰	۳۰	۸۰	۵۰	۳۰	۱
۴۰	۶۰	۴۵	۱۵	۱۲۰	۹۰	۳۰	۲
۳۳	۵۱	۴۱	۱۰	۱۵۳	۱۲۳	۳۰	۳
۲۷	۴۵	۵/۳۷	۵/۷	۱۸۰	۱۵۰	۳۰	۴
۳۰	۴۲	۳۶	۶	۲۱۰	۱۸۰	۳۰	۵
۳۶	۴۱	۳۶	۵	۲۴۶	۲۱۶	۳۰	۶
۴۳	۲۹/۴۱	۳۷	۲۹/۴	۲۸۹	۲۵۹	۳۰	۷
۵۳	۷۵/۴۲	۳۹	۷۵/۳	۳۴۲	۳۱۲	۳۰	۸

هزینه ثابت متوسط

هزینه ثابت متوسط از تقسیم هزینه کل ثابت
تعداد محصول به دست می آید

هزینه کل ثابت (TFC)

هزینه متوسط ثابت (AFC) = _____

تعداد محصول (Q)

هزینه متغیر متوسط

هزینه متغیر متوسط از تقسیم هزینه کل
متغیر بر تعداد محصول به دست می آید

هزینه کل متغیر (TVC)

هزینه متوسط متغیر (AVC) = _____

تعداد محصول (Q)

هزینه کل متوسط

روش دوم

هزینه کل متوسط از مجموع هزینه

ثابت متوسط و هزینه متغیر متوسط دست

می آید

$$= AFC + AVC$$

ATC

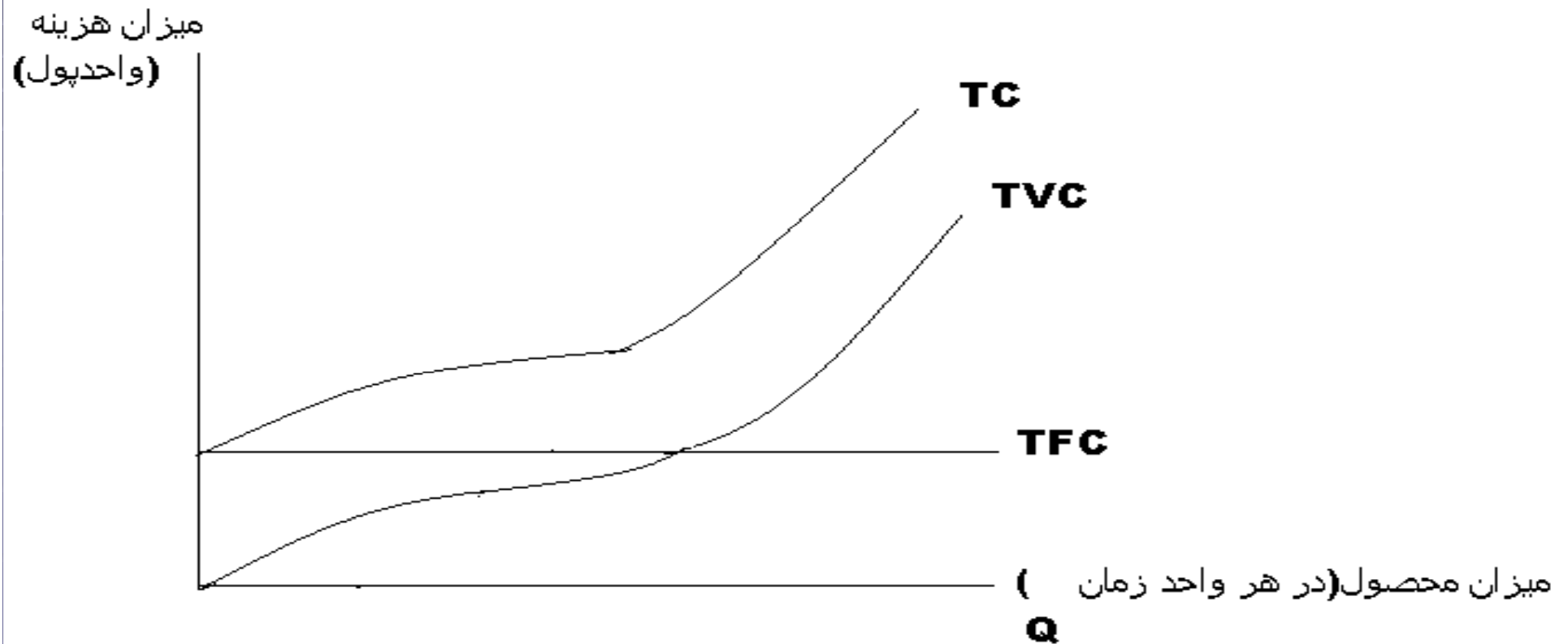
D. Lashari

هزینه نهایی

میزان تغییر در هزینه کل به ازاء یک واحد
تغییر در میزان تولید را هزینه نهایی گویند.

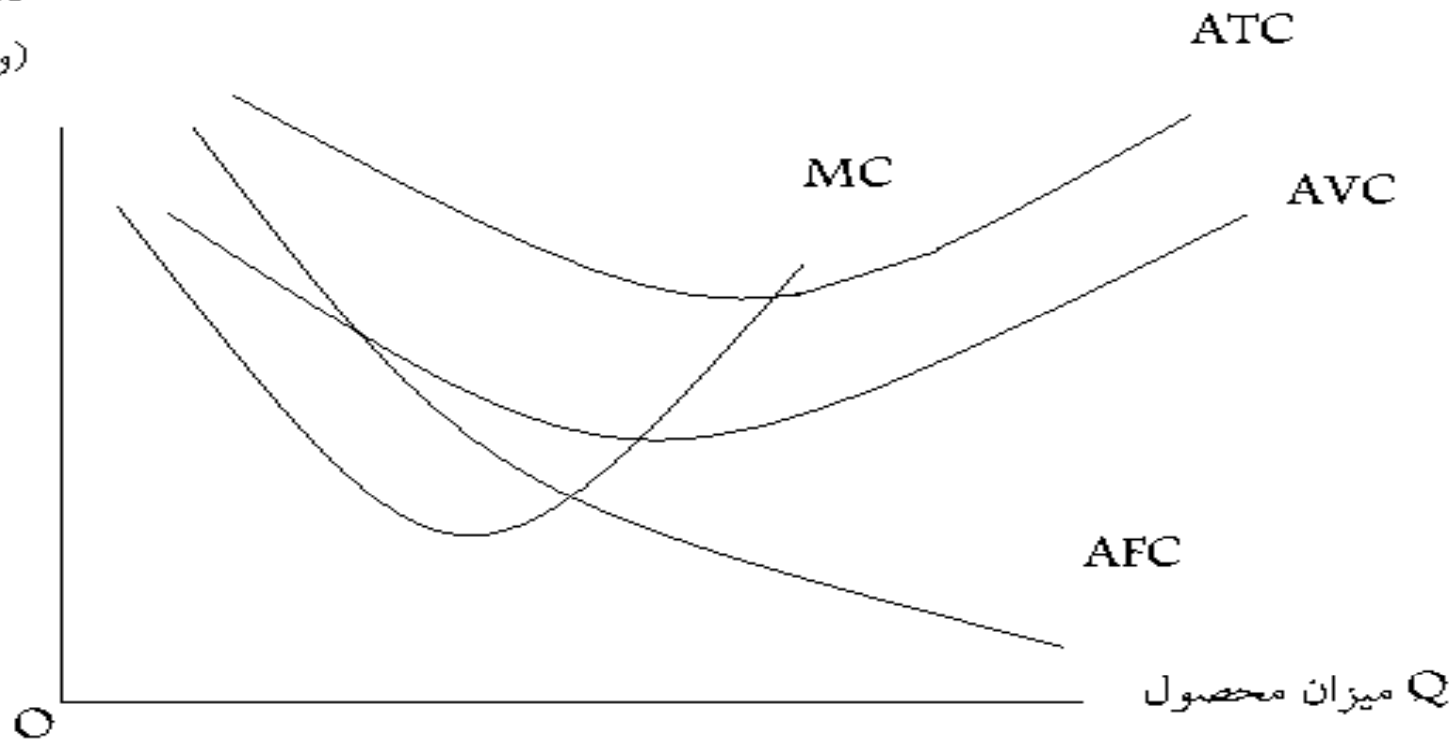
$$\text{تغییر در هزینه کل } (\Delta TC) = \frac{\text{هزینه نهایی } (MC)}{\text{تغییر در سطح محصول } (\Delta Q)}$$

نمودار منحنیهای هزینه در کوتاه مدت

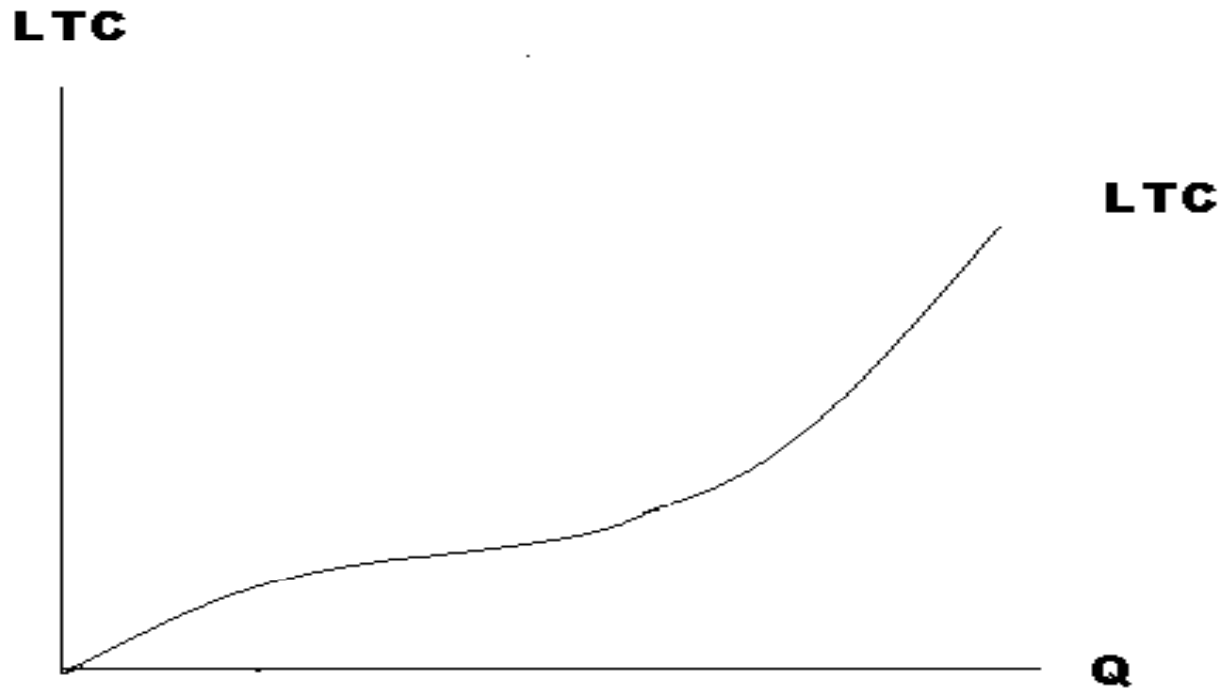
نمودار ۲ منحنیهای هزینه متوسط و نهایی در کوتاه مدت

میزان هزینه
(واحد پول)

هزینه های بلند مدت
در بلند مدت بنگاه تولیدی
هزینه ثابت ندارد و هزینه ها
همه متغیرند چون تمام عوامل
تولید تغییر می کنند.

نمودار ۳ منحنی هزینه کل بلند مدت

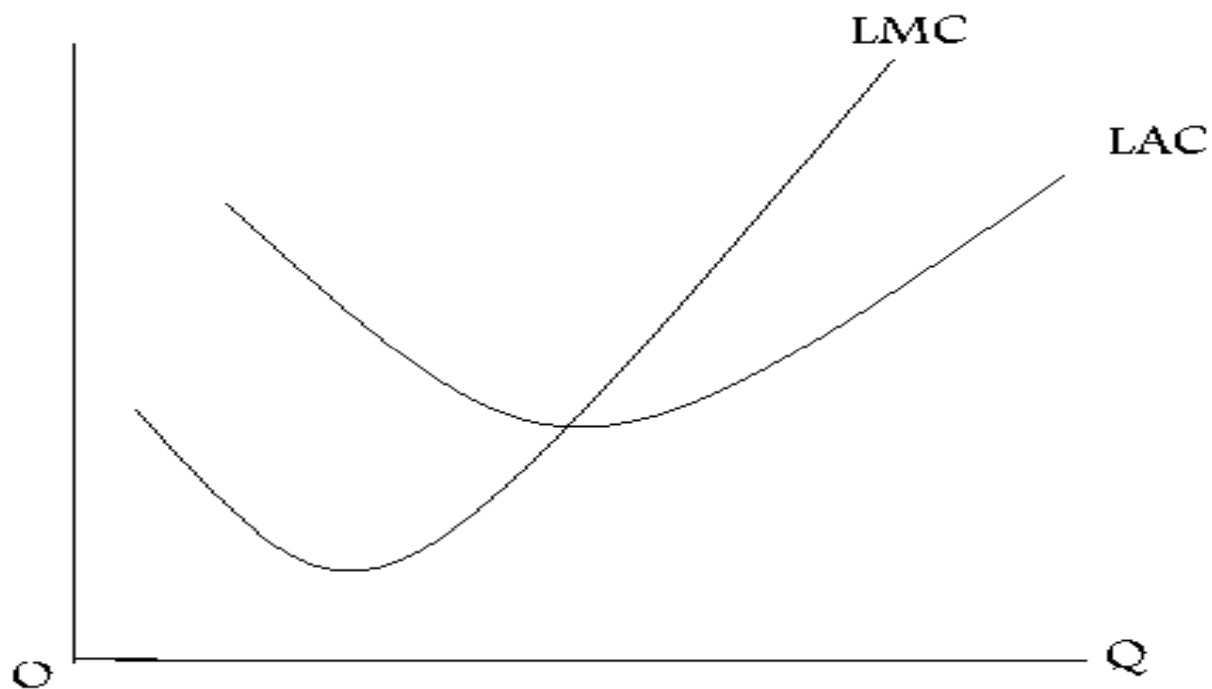

نمودار ۳ منحنیهای هزینه متوسط و نهایی در

بلند مدت

LMC

LAC

پایان فصل پنجم

بخش سوم

اقتصاد کلان

فصل هفتم

مقدمه ای بر اقتصاد کلان

طرح درس

۱- علل شکل گیری اقتصاد کلان

۲- انقلاب کینز

۳- تحولات اقتصاد کلان پس از کینز

۴- نقش دولت در مسائل اقتصادی

۵- ارتباط اقتصاد خرد و کلان

هدف كلي

هدف كلي فصل هفتم آن است
که دانشجو با موضوع اقتصاد
کلان و سؤالات این حوزه از علم
اقتصاد آشنا شود.

هدفهای رفتاری

- ۱- درک تفاوت اقتصاد خرد و اقتصاد کلان و ارتباط آنها
- ۲- آشنایی با علل شکل گیری و منشأ اقتصاد کلان
- ۳- آشنایی با متغیرهای کلان اقتصادی
- ۴- آشنایی با ابزار دخالت دولت در اقتصاد
- ۵- آشنایی با اجزای تشکیل دهنده اقتصاد و نحوه ارتباط آنها
- ۶- آشنایی با تفاوت بین اقتصاد دو بخشی ، سه بخشی و چهار بخشی

۱- مقدمه

اقتصاد خرد شاخه‌ای از علم اقتصاد است که رفتار و عملکرد واحدهای انفرادی مثل خانوارها و بنگاهها را بررسی می‌کند.

اقتصاد کلان با پدیده‌های اقتصادی در سطح وسیع سروکار دارد و رابطه بین متغیرهای

کلی اقتصاد را تحلیل می‌کند.

متغیرهای کلی عبارتند از:

۱- سطح عمومی قیمتها

۲- ستاده ملی (درآمد ملی)

۳- بیکاری و اشتغال

۲-۷ علل شکل گیری اقتصاد کلان

حوادث اقتصادی دهه ۳۰ میلادی و بحران
بزرگ این دهه بحث راجع به اقتصاد کلان
را دامن

زد. در این دهه نرخ بیکاری به شدت

افزایش

۷-۲-۱ انقلاب کینز

کینز معتقد بود مکانیزمی که امور اقتصادی را تنظیم کند وجود ندارد.

علت رکود و بیکاری کمبود تقاضا در بازارها است. در زمانی که تقاضای بخش خصوصی قادر به تحرك اقتصاد نمی باشد دولت می تواند تقاضای کل را افزایش دهد و بخشی از کالاها و خدمات را خریداری کند در این صورت اقتصاد از بحران به سمت رونق هدایت می شود.

۲-۷-۲ تحولات اقتصاد کلان پس از کینز

پس از جنگ جهانی دوم عقاید کینز به شدت مورد توجه قرار گرفت و در دهه ۶۰ به اوج محبوبیت خود رسید.

بروز رکود تورمی در دهه ۷۰ موجب کم رنگ شدن اعتماد عمومی نسبت به عقاید کینز شد. مسائل اقتصادی آن قدر پیچیده شد که با نسخه کینز قابل حل نبود.

۷-۳ موضوعات و مفاهیم کلیدی اقتصاد کلان

موضوعاتی که در اقتصاد کلان مورد بررسی قرار می‌گیرد عبارتند از:

۱- سطح عمومی قیمت‌ها

۲- ستاده کل

۳- بیکاری و اشتغال کل

بهترین شرایط اقتصاد کلان نرخ پایین تورم و میزان تولید و اشتغال بالا است.

۷-۴ نقش دولت در مسائل کلان اقتصادی

دولتها چهار نوع ابزار سیاستی را به کار می‌گیرند تا اقتصاد را هدایت نمایند:

۱- سیاست مالی

۲- سیاست پولی

۳- سیاست درآمدی

۴- سیاست طرف عرضه

سیاست مالی

مدیریت تقاضای کل از طریق کنترل مالیاتها و

مخارج دولت را سیاست مالی گویند.

کینز معتقد بود با استفاده از سیاستهای مالی

می توان سطح اشتغال و ستاده کل را تثبیت

نمود و از بروز نوسانات اقتصادی جلوگیری نمود.

سیاست پولی

مدیریت تقاضای کل از طریق کنترل حجم پول راسیاست پولی
گویند.

اکثر اقتصاد دانان معتقدند تغییر در حجم پول بر متغیرهای
کلان یعنی سطح عمومی قیمتها ، نرخ بهره ، نرخ برابری پول
کشور در مقابل سایر کشورها ، نرخ بیکاری و سطح اشتغال
تأثیر دارد.

اما اقتصاد دانان در مورد نحوه و میزان تأثیر سیاست پولی
توافق ندارند.

سیاست درآمدي

مجموعه اي از اقدامات دولت

جهت کنترل نرخ افزایش

قیمتها ، دستمزدها و سایر درآمدها.

اقدامات پسیکدانفرد رهایی کلرف ترضه

بیشتر تشویق می کند و علاوه بر این

با تشویق افراد به پس انداز بیشتر

زمینه افزایش سرمایه را فراهم می

کند.

۷-۵ اجزا تشکیل دهنده اقتصاد و جریان دوری کالاها

و خدمات

در اقتصاد چهار گروه عمده به فعالیت اقتصادی مشغول می
باشند:

۱- خانوارها

۲- بنگاهها

۳- دولت

۴- بخش خارجی

بازارهای اقتصاد کلان

بازارهای اقتصاد کلان عبارتند از:

۱- بازار کار (بازار عوامل تولید)

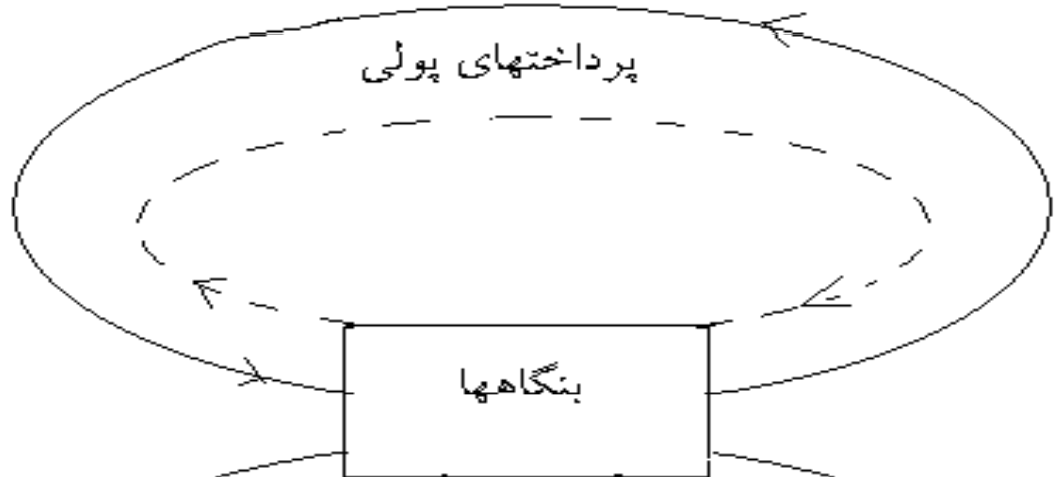
۲- بازار کالاها و خدمات

۳- بازار مالی (شامل بازار پول ، بازار ارز و بازار

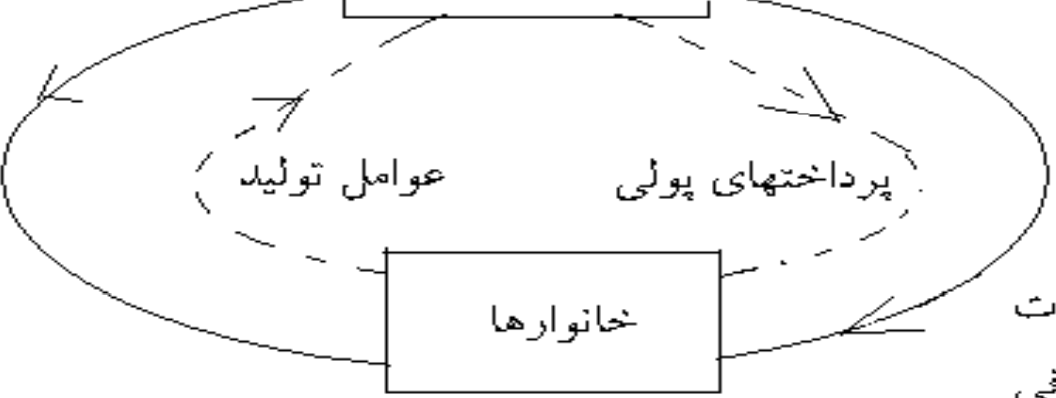
سرمایه)

۷-۵-۱ جریان دوری کالاها و خدمات در اقتصاد دو بخشی

کالاها و خدمات سرمایه ای و واسطه ای

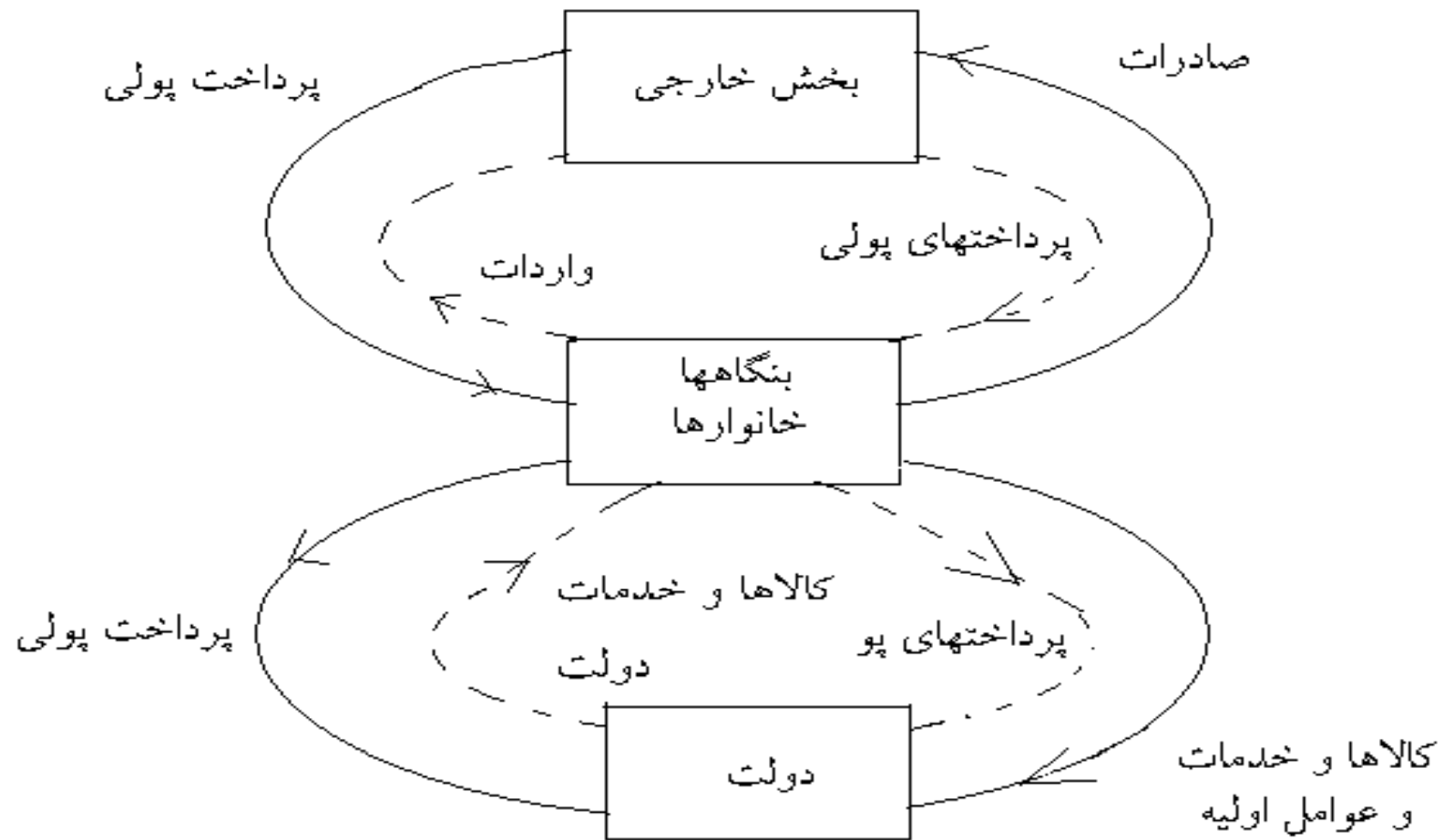

پرداخت به خانوارها (دستمزد، بهره، سود و اجاره)

کالاها و خدمات مصرفی

۷-۵-۲ جریان دوری کالاها و خدمات در اقتصاد چهار بخش

۶-۷ ارتباط اقتصاد خرد و کلان

روش شناسی اقتصاد خرد و کلان مشابه است.

عواملی که بر رفتارهای انفرادی تأثیر گذار است

رفتار مجموعه کلی را نیز متأثر می کند.

مثال: در اقتصاد خرد عادات مصرفی و عرضه کار

تابعی از دستمزد است.

مصرف کل جامعه و عرضه کل نیروی کار تابعی از

نرخ متوسط دستمزد در اقتصاد می باشد.

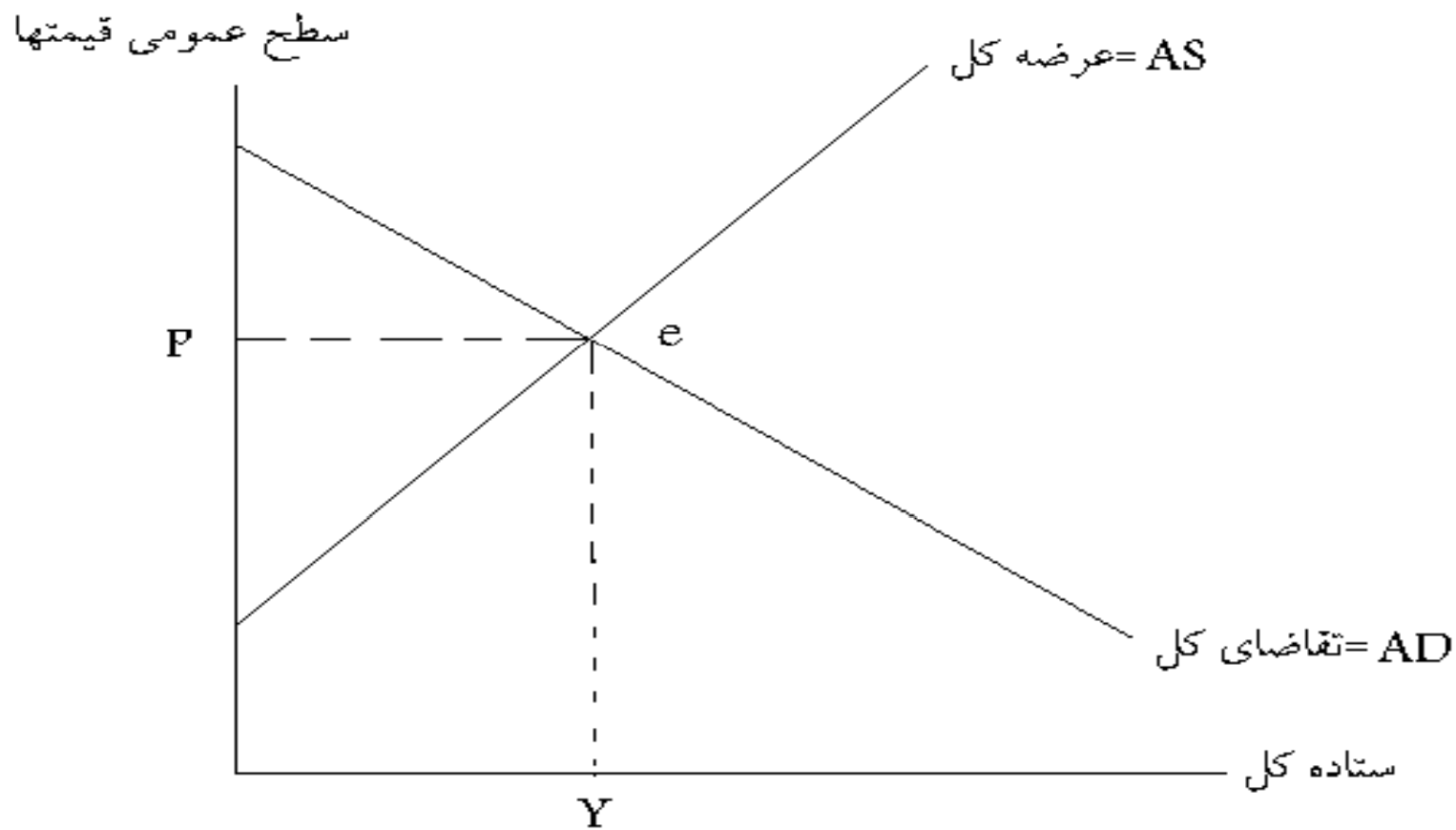
۷-۷ تقاضاي كل و عرضه كل

تقاضاي كل عبارتست از مجموع تقاضا براي كالاها و خدمات.
عرضه كل عبارتست از مجموع كالاها و خدمات توليد شده در
اقتصاد.

تقاضاي كل و عرضه كل با تقاضا و عرضه اقتصاد خرد متفاوت
است.

در اقتصاد خرد عرضه و تقاضا و رابطه آنها با قيمت كالا به
شرط ثابت بودن ساير عوامل تعيين مي شود ولي در اقتصاد
كلان ساير عوامل ثابت نيستند.

شکل ۴ عرضه و تقاضای کل

مقایسه نزولی بودن منحنی تقاضا در اقتصاد خرد و اقتصاد کلان

در اقتصاد خرد وقتی قیمت يك کالا بالا می رود فرض می شود قیمت سایر کالاها ثابت است و در اثر جانشینی مصرف کننده سایر کالاها را جانشین کالای مورد نظر کرده و تقاضای خود را کاهش می دهد.

در اقتصاد کلان فرض ثابت بودن سایر عوامل وجود ندارد و در روی محور عمودی سطح عمومی قیمتتها را داریم. لذل در اینجا به علت دو اثر : ۱- اثر بهره ؛ ۲- اثر ثروت است که منحنی تقاضای کل شکل نزولی دارد.

پایان فصل هفتم

فصل هشتم

اندازه گیری درآمد و ستاده ملی

طرح درس

۱- محصول ناخالص ملي (GNP)

۲- محصول ناخالص داخلي (GDP)

۳- محصول خالص ملي (NNP)

۴- GNP و رفاه اقتصادي و اجتماعي

۵- محدوديتهاي مفهوم GNP و روشهاي محاسبه آن

هدف كلي

هدف كلي فصل هشتم آن است
که دانشجو با مراجعه به ارقام
متغیرهای کلان اقتصادي وضعيت
عمومي اقتصاد را متوجه شود.

هدفهای رفتاری

- ۱- آشنایی با اجزاء حسابهای ملی
- ۲- آشنایی با ارتباط متغیرهای اقتصاد کلان
- ۳- آشنایی با روشهای محاسبه محصول ناخالص ملی
- ۴- تشخیص تفاوت بین روشهای محاسبه محصول ناخالص ملی
- ۵- ارزیابی سطح رفاه جامعه با مراجعه به ارقام حسابهای ملی

۱-۱-مقدمه

حسابهای ملی ابزاری است که از طریق ثبت جریانها و موجودیهای اقتصادی، عملکرد اقتصاد را ترسیم می کند و این امکان را فراهم می آورد که عملکرد اقتصاد و انحراف آن از اهداف تعیین شده ارزیابی گردد.

واژه های کلیدی

- ۱- محصول ناخالص ملی (GNP)
- ۲- محصول ناخالص داخلی (GDP)
- ۳- محصول خالص ملی (NNP)
- ۴- درآمد ملی (NI)
- ۵- درآمد شخصی (PI)
- ۶- درآمد شخصی قابل تصرف (DPI)

۸-۲ GNP و سایر متغیرهای حسابداری ملی

۱-۲-۸ محصول ناخالص ملی (GNP)

محصول ناخالص ملی عبارت از ارزش بازاری

کل ستاده ای که با کاربرد عوامل تولید و منابع

یک کشور در طی یک دوره زمانی معین مثلاً

یک سال در اقتصاد ملی ایجاد شده است.

۲-۸-۲ حدود GNP

عناصری که باید در GNP لحاظ شود عبارتند از:

۱- درآمد و ارزش ایجاد شده توسط عوامل تولید

تحت تملك شهروندان ایرانی.

۲- ارزش کالاها و خدمات نهایی

برای پرهیز از احتساب مضاعف عناصر زیر

نباید در **GNP** لحاظ شود عبارتند از:

۱- کالاهای دست دوم

۲- خرید و فروش اسناد مالی

۳-۲-۸ محصول ناخالص داخلی (GDP)

محصول ناخالص داخلی عبارتست از

ارزش کالاها و خدمات نهایی تولید

شده در درون مرزهای ملی در طی

یک دوره معین مثلاً یک سال.

۱-۲-۴ سرمایه گذاری

سرمایه گذاری به معنی خرید

ساختمان ، ماشین آلات و

تجهیزات به منظور افزایش

توان تولید اقتصاد است.

۱-۲-۵ محصول خالص ملي (NNP)

محصول خالص ملي عبارت

است از محصول ناخالص

ملي منهاي استهلاك

۸-۲-۶ درآمد ملي (NI)

مجموع درآمد عوامل تولید که با عرضه

عوامل خود (کار، زمین و سرمایه)

برای تولید کالاها و خدمات درآمد

کسب می کنند درآمد ملي نامیده می

استخراج درآمد ملي

$GNP - \text{استهلاك سرمايه هاي ثابت} = NNP$

$NI = \text{كمك دولت به شركتها} + \text{مالياتهاي غير مستقيم} - NNP$

۱-۲-۷ درآمد شخصی

درآمد شخصی عبارت است

از کل درآمدي که عملاً

نصیب خانوارها می شود.

استخراج درآمد شخصی

NI- سود توزیع شده شرکتها پرداخت بابت

بیمه های اجتماعی -

PI = پرداختهای انتقالی +

DPI = مالیات شخصی - PI

۱- ۲- ۸ درآمد شخصی قابل تصرف

درآمد شخصی قابل تصرف

عبارت است از درآمد شخصی

منهائی مالیات شخصی

۱-۳ روشهای مختلف محاسبه GNP

GNP با روشهای مختلف محاسبه می

شود که همه آنها رقم یکسانی را می

دهند بنابراین :

مخارج = ارزش ستاده = درآمد

۸-۱-۳ روش محاسبه GNP از طریق مخارج

در هر کشور چهار گروه عمده به فعالیت اقتصادی مشغول هستند

۱- خانوارها

۲- بنگاهها

۳- دولت

۴- بخش خارجی

در روش مخارج مجموع خریدهای این چهار گروه GNP را نشان می دهد یعنی:

$$GNP = C + I + G + (X - M)$$

۸-۲-۳ روش محاسبه GNP از طریق درآمد

در این روش از مجموع درآمدهای عوامل تولید به GNP دست خواهیم یافت. این درآمدها عبارتند از:

۱- جبران خدمات کارکنان (دستمزد و اضافه حقوق)

۲- سود شرکتها

۳- درآمد ناشی از فعالیتهای غیر شرکتی مثل آرایشگری

۴- درآمد اجاره

۵- خالص بهره دریافتی

۱-۳-۳ روش محاسبه GNP از طریق ستاده

در این روش از مجموع ارزش

کالاها و خدمات نهایی به

GNP دست خواهیم یافت.

۱-۴ محدودیتهای مفهوم GNP

و روشهای محاسبه آن

روشهای تخمین GNP به دلایل مختلف تصویر کاملی از

عملکرد اقتصادی و ارزش تولیدات را فراهم نمی کنند این

دلایل عبارتند از:

۱- تولید برای خود مصرفی

۲- اقتصاد زیر زمینی

۳- رفاه اقتصادی و اجتماعی

۸-۴-۱ تولید برای خود مصرفی

بخش قابل توجهی از محصولات تولید شده به

ویژه محصولات کشاورزی جهت مصرف تولید

کننده ایجاد می شود و چون در بازار عرضه

نمی شود در **GNP** محاسبه نمی شود.

۸-۴-۲ اقتصاد زیر زمینی

در هر اقتصادی مقداری از معاملات اساساً ثبت نمی شود یا عمداً کمتر از مقدار واقعی ثبت می شوند.

علت این امر عبارتست از:

۱- معاملات قانونی نمی باشد.

۲- برای فرار از مالیات

این معاملات اقتصاد زیر زمینی یا اقتصاد سیاه نامیده می شود.

۱-۴-۳ GNP و رفاه اقتصادي و اجتماعي

طرفداران صلح سبز معتقدند فعاليتهاي اقتصادي منابع طبيعي را کاهش مي دهد و محيط زيست را آلوده مي کند و GNP اينها را نشان نمي دهد.

کاهش نرخ جرم و جنایت رفاه را افزایش مي دهد. افزایش اوقات فراغت رفاه را افزایش مي دهد. ولي و GNP اينها

۵-۸ GNP اسمي و GNP واقعي

هرگاه GNP بر حسب قيمتهاي جاري محاسبه گردد GNP اسمي ناميده مي شود.

GNP اسمي در بسيار از موارد قابل اعتماد نيست چون با افزايش قيمتها و حتي کاهش توليد ممكن است افزايش يابد.

GNP واقعي عبارت است از ارزش توليدات کشور بر حسب قيمتهاي ثابت (قيمتهاي سال پايه).

۸-۱-۵ GNP سرانه

به منظور کسب اطلاع دقیق از وضعیت اقتصادی از GNP سرانه استفاده می شود.

GNP سرانه از تقسیم GNP بر میزان جمعیت به دست می آید.

اگر نرخ رشد GNP با نرخ رشد جمعیت کشور برابر باشد ، میزان رفاه و سطح زندگی افراد جامعه به طور متوسط هیچ تغییری نکرده است.

پایان فصل هشتم

فصل نهم

مشکلات کلان اقتصادی

طرح درس

۱- بحران ، کسادي ، رونق و ادوار تجاري

۲- بيکاري و چگونگي اندازه گيري آن

۳- انواع بيکاري

۴- تورم و چگونگي اندازه گيري آن

۵- شاخص قيمت و انواع آن

هدف كلي

هدف كلي فصل نهم آن

است که دانشجو معضلات

کلان اقتصادي را متوجه

شود.

هدفهای رفتاری

۱- آشنایی با تورم و بیکاری

۲- آشنایی با ادوار تجاری

۳- آشنایی با انواع بیکاری و علل بروز آن

۴- نحوه محاسبه شاخص قیمتها و نرخ تورم

۵- ارتباط بین بیکاری و تورم و رونق اقتصادی و رکود

۱-۹ مقدمه

تورم و بیکاری دو معضل اساسی اقتصاد می باشند که حل همزمان هر دو به سختی امکان پذیر است.

تا قبل از دهه ۱۳۵۰ نرخ تورم در ایران یک رقمی بود ولی پس از افزایش قیمت جهانی نفت در سال ۱۳۵۳ اقتصاد ایران نرخ تورم دو رقمی را تجربه کرد.

۲-۹ بحران و کسادي

به دوراني که **GNP** حداقل براي دو فصل متوالي کاهش يابد بحران مي گویند.

وقتي بحران بسيار عميق باشد و براي مدت طولاني استمرار يابد به آن کسادي مي گویند.

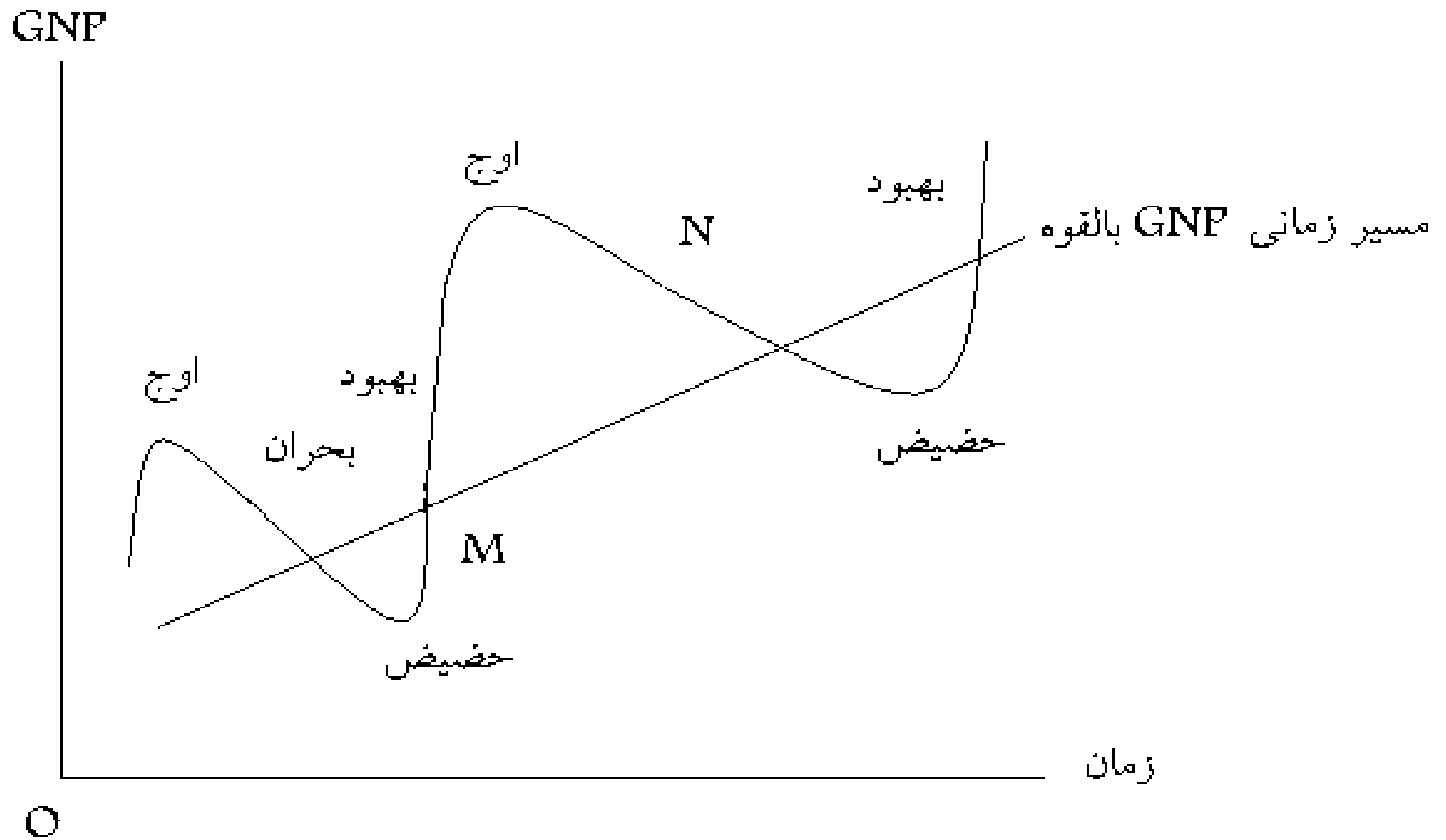
در دوران رکود و کسادي بر شدت بيکاري افزوده مي شود.

۹-۲ رونق و ادوار تجاري

اگر اقتصاد از وضعیت حزیض به سمت نقطه
اوج حرکت کند اقتصاد با رونق مواجه می شود.

ادوار تجاري عبارت است از نوسان اقتصاد حول
نیروهاي بالقوه

شکل ۱. بحران ، رکود و ادوار تجاري

۹-۳ بیکاری و چگونگی اندازه گیری آن

بیکاری به وضعیتی گفته می شود که

برای بخشی از نیروی کار که حاضر

است با دستمزدهای جاری مشغول به

کار شود فرصت شغلی موجود نباشد.

مفهوم بیکار

بیکار به فردی گفته می‌شود که حاضر به کار باشد و علیرغم کوشش، شغلی به او پیشنهاد نشود.

افرادی که برای یافتن شغل کوشش نمی‌کنند در زمره نیروی کار محسوب نمی‌شوند.

نرخ بیکاری

نرخ بیکاری عبارت است از

نسبت افراد بدون شغل به کل

نیروی کار

فرمول نرخ بیکاری

تعداد افراد بیکار

نرخ بیکاری =

تعداد افراد بیکار + تعداد افراد دارای شغل

نرخ مشارکت

نرخ مشارکت عبارت است از نسبت

نیروی کار به کل جمعیت کشور که

در سن مجاز فعالیت اقتصادی می

باشند.

نکته

نرخ بیکار شاخصی است که میزان

بیکاری را در یک لحظه معین از زمان

نشان می دهد ولی راجع به مدت

استمرار آن اطلاعی نمی دهد.

۹-۳-۱ انواع بیکاری

بیکاری انواع مختلفی دارد که عبارتند از:

۱- بیکاری اصطلاحی

۲- بیکاری ساختاری

۳- بیکاری ادواری

بيکاري اصطکاکي

بيکاري اصطکاکي پدیده اي

است که به دليل عدم انطباق

سريع مهارتھاي افراد با

فرصتھاي شغلي پديد مي آيد.

بيکاري ساختاري

به علت تغيير ساختار اقتصاد مثلاً

کاهش نقش دولت و کاهش کارکنان

بخش عمومي بيکاري پديد مي آيد که

به آن بيکاري ساختاري مي گویند.

بيکاري ادواري
بيکاري که به هنگام کسادي و
رکود اقتصادي ظاهر مي شود
بيکاري ادواري نام دارد.

۹-۴ تورم

تورم به معنی افزایش دائمی سطح عمومی
قیمتها است.

تورم پدیده مشکل زا است زیرا موجب
کاهش قدرت خرید می شود.

۹-۱-۴ تعریف تورم و چگونگی اندازه گیری آن

تورم را نباید با افزایش قیمت يك یا چند کالا
یکسان پنداشت. تورم به معنی افزایش سطح
کلی قیمتها است.

اقتصاددانان آن افزایش در سطح کلی قیمتها را
که فقط يك بار اتفاق می افتد به عنوان تورم نمی
پذیرند.

۹-۲-۴ شاخص قیمت

شاخص قیمت ابزاری است

برای اندازه گیری میزان

تغییر در سطح کلی قیمت‌ها

شاخص قیمت خرده فروشي

شاخص قیمت خرده فروشي را با **CPI** نشان مي دهند.

در ايران **CPI** توسط بانک مرکزی اندازه گيري مي شود.

براي محاسبه **CPI** سبدي از کالاهاي که توسط يك فرد

به عنوان نماينده شهر نشينان مصرف مي شود انتخاب مي

شود به اين سبد بازار مي گویند.

شاخص قیمت خرده فروشي ابزاري براي اندازه گيري تغييرات

Dr.Lashkari

قیمت موجود در این سبد است.

فرمول محاسبه نرخ تورم

$$P^0 = \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}}$$

GNP تورم زدایی

تورم زدایی شاخصی است که به کمک آن تغییر در ارزش تمامی کالاها و خدمات تولید شده در اقتصاد محاسبه می شود.

فرمول محاسبه تورم زدایی GNP

ارزش ستاده جاری بر حسب قیمت‌های سال جاری

$$\text{GNP تورم زدایی} = \frac{\text{ارزش ستاده جاری بر حسب قیمت‌های سال جاری}}{\text{ارزش ستاده جاری بر حسب قیمت‌های سال پایه}} * ۱۰۰$$

ارزش ستاده جاری بر حسب قیمت‌های سال پایه

شاخص قیمت خرده تولید کننده

این شاخص به شاخص قیمت عمده فروشی معروف است.

این شاخص متوسط قیمت دریافتی تولید کنندگان می باشد.

شاخص قیمت عمده فروشی برای سه گروه کالا:

۱- کالاهای ساخته شده

۲- کالاهای واسطه

۳- مواد خام

محاسبه GNP واقعي

براي محاسبه GNP واقعي هر

سال ، کافي است که GNP اسمي

همان سال را بر شاخص قيمت همان

سال تقسيم مي کنيم

پایان فصل نهم

طرح درس

۱- اجزاء تقاضاي کل

۲- نحوه تعيين درآمد ملي به صورت نموداري

۳- برابري جريان نشت و تزريق

۴- اثر فزاينده: تغيير در تقاضاي کل

۵- تعيين درآمد در الگوي سه بخشي

هدف كلي

هدف كلي فصل دهم آن

است که دانشجو با چگونگی

تعيين درآمد و عوامل مؤثر

برسطح درآمد ملي آشنا شود.

هدفهای رفتاری

- ۱- آشنایی با تقاضای کل و اجزاء آن
- ۲- آشنایی با ارتباط تقاضای کل و درآمد ملی
- ۳- آشنایی با عوامل مؤثر بر مصرف
- ۴- آشنایی با سرمایه گذاری به مفهوم اقتصادی
- ۵- آشنایی با با ضریب فزاینده

۱- مقدمه

در فصل نحوه تعیین درآمد با استفاده از نظریه کینز بررسی می شود.
به نظر کینز درآمد ملی متأثر از میزانی است که بنگاهها قصد دارند برای خرید کالاها و خدمات خرج کنند.

فروض اساسي

۱- در هر سطحی از درآمد ملی قیمت‌ها و دستمزدها ثابت می‌باشند.

۲- اقتصاد از اشتغال کامل دور است
یعنی تعدادی از نیروی کار جامعه بیکار و
در جستجوی کار می‌باشند و کارخانه‌ها
دارای ظرفیت بلا استفاده هستند.

۲-۱۰ اجزاء تقاضاي كل

در يك اقتصاد دو بخشي تقاضاي كل از دو

عنصر زير تشكيل شده است:

۱- مخارج مصرفي خانوارها

۲- مخارج سرمايه گذاري بنگاهها

۱-۲-۱ مخارج مصرفي خانوارها

در هر دوره اي از زمان خانوارها درآمدي

کسب مي کنند وبخشي از آن را مصرف و

بخش ديگر را پس انداز مي کنند.

عوامل مختلفي بر سطح مصرف جامعه مؤثر

مي باشند از جمله درآمد ، ثروت و نرخ بهره

درآمد قابل تصرف

کینز مصرف را تابعی از درآمد قابل تصرف می داند.

درآمد قابل تصرف عبارت است از درآمدهای که خانوارها از طریق کارکردن کسب می کنند به علاوه پرداختهای انتقالی دولت منهای مالیات دریافتی دولت

تابع مصرف

به طور کلی مصرف تابعی از درآمد است یعنی:

$$C=f(Y)$$

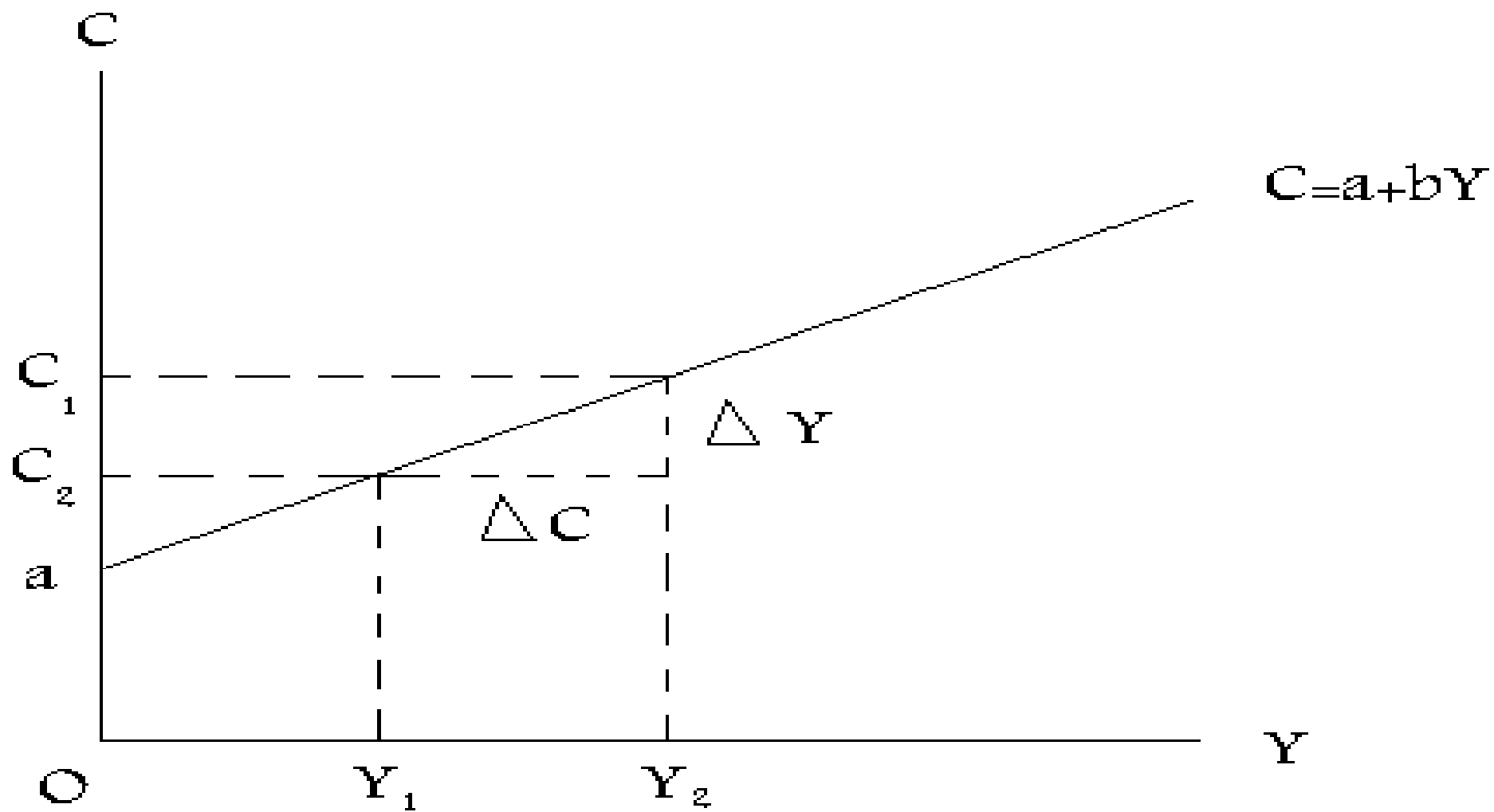
کینز مصرف را تابع خطی درآمد می داند:

$$C=a+bY$$

در تابع فوق C نشان دهنده مصرف، Y نشان

دهنده درآمد و a مصرف مستقل است.

نمودار ۱ منحنی مصرف

میل نهایی به مصرف

میل نهایی به مصرف (MPC) عبارت است از آن بخشی از تغییر درآمد که مصرف می شود میل نهایی به مصرف را به صورت زیر محاسبه می کنند.

$$MPC = \frac{\Delta C}{\Delta Y} = b$$

میل نهایی به پس انداز

میل نهایی به پس انداز (MPS) عبارت است از آن بخشی از تغییر درآمد که پس انداز می شود. میل نهایی به پس انداز را به صورت زیر محاسبه می کنند.

$$MPS = \frac{\Delta S}{\Delta Y}$$

میل متوسط به مصرف

میل متوسط به مصرف (APC) عبارت است از تقسیم مصرف بر درآمد. میل متوسط به مصرف را به صورت زیر محاسبه می کنند.

$$APC = \frac{C}{Y} = \frac{a + bC}{Y} = \frac{a}{Y} + b$$

میل متوسط به پس انداز

میل متوسط به پس انداز (APS) عبارت است از تقسیم پس انداز به درآمد. میل متوسط به پس انداز را به صورت زیر محاسبه می کنند.

$$APS = \frac{S}{Y}$$

رابطه میل نهایی به مصرف و میل متوسط به مصرف

میل نهایی به مصرف (MPC) از میل متوسط به مصرف
کوچکتر است زیرا:

$$MPC = \frac{\Delta C}{\Delta Y} = b \quad \ll$$

$$APC = \frac{C}{Y} = \frac{a + bC}{Y} = \frac{a}{Y} + b$$

۲-۲-۱۰ سرمایه گذاری

سرمایه گذاری عبارت است

از خرید کالاهای سرمایه ای

مثل ماشین آلات و ساختمان

به منظور تولید کالاها و خدمات.

انواع مخارج سرمایه گذاری

سرمایه گذاری به سه جزء تفکیک می شود:

۱- سرمایه گذاریهای شرکتها در ایجاد

ساختمان و خرید ماشین آلات و تجهیزات

۲- سرمایه گذاری در ایجاد ساختمانهای مسکونی

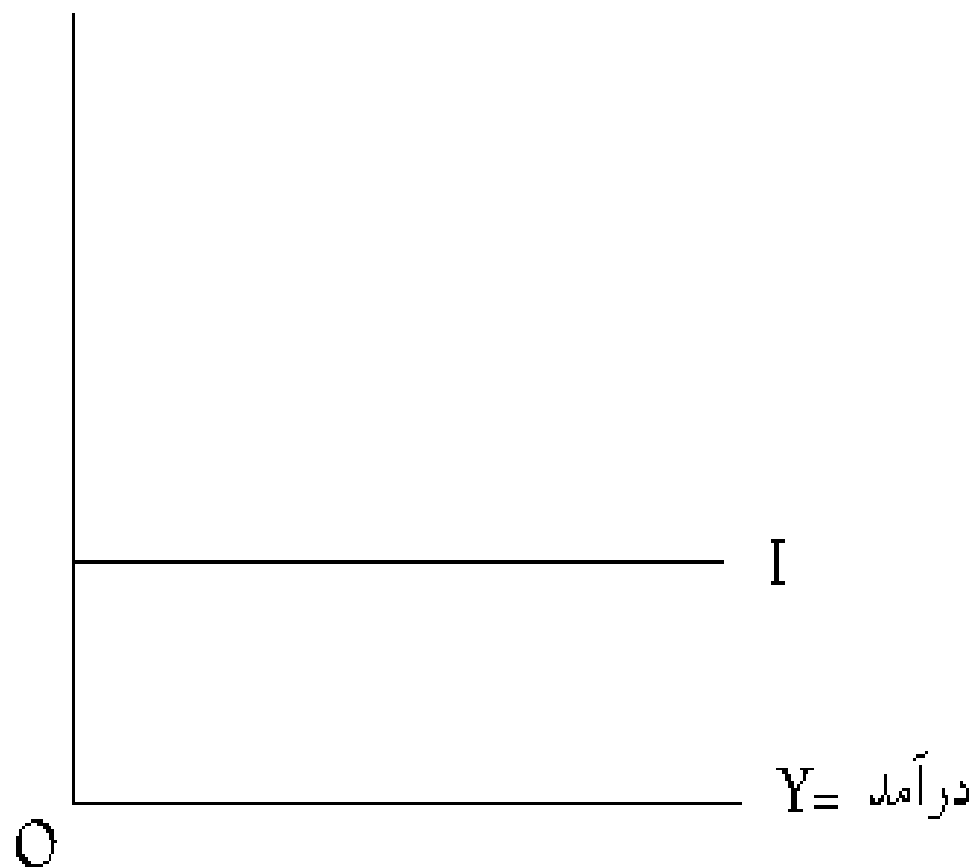
۳- سرمایه گذاری در موجودی انبار

نمودار سرمایه گذاری

سرمایه گذاری تابعی از

آمد نیست و مقدار

دوره ثابت است.

شرط تعادل در اقتصاد دو بخشی

$$AD=C+I$$

در رابطه بالا I سرمایه گذاری C

مصرف و AD تقاضای کل را

نشان می دهند.

۳-۱۰ تعیین درآمد تعادلی در اقتصاد دو بخشی

در اقتصاد کلان هنگامی که تقاضای

برنامه ریزی شده و عرضه برنامه

ریزی شده برابر باشند بازار کالاها و

خدمات در تعادل خواهد بود.

مثال

فرض کنید $C=50+0.75Y$

و $I=100$ باشد. درآمد تعادلي را

محاسبه کنید در سطح تعادلي از

درآمد مصرف را محاسبه کنید.

راه حل

$$AD=Y$$

$$C+I=Y$$

$$50+0.75y+100-y$$

$$Y=60$$

$$C=50+0.75(60)=95$$

تغییر خواسته و ناخواسته در موجودی انبار

نگهداری کالاهای ساخته شده و قطعات واسطه

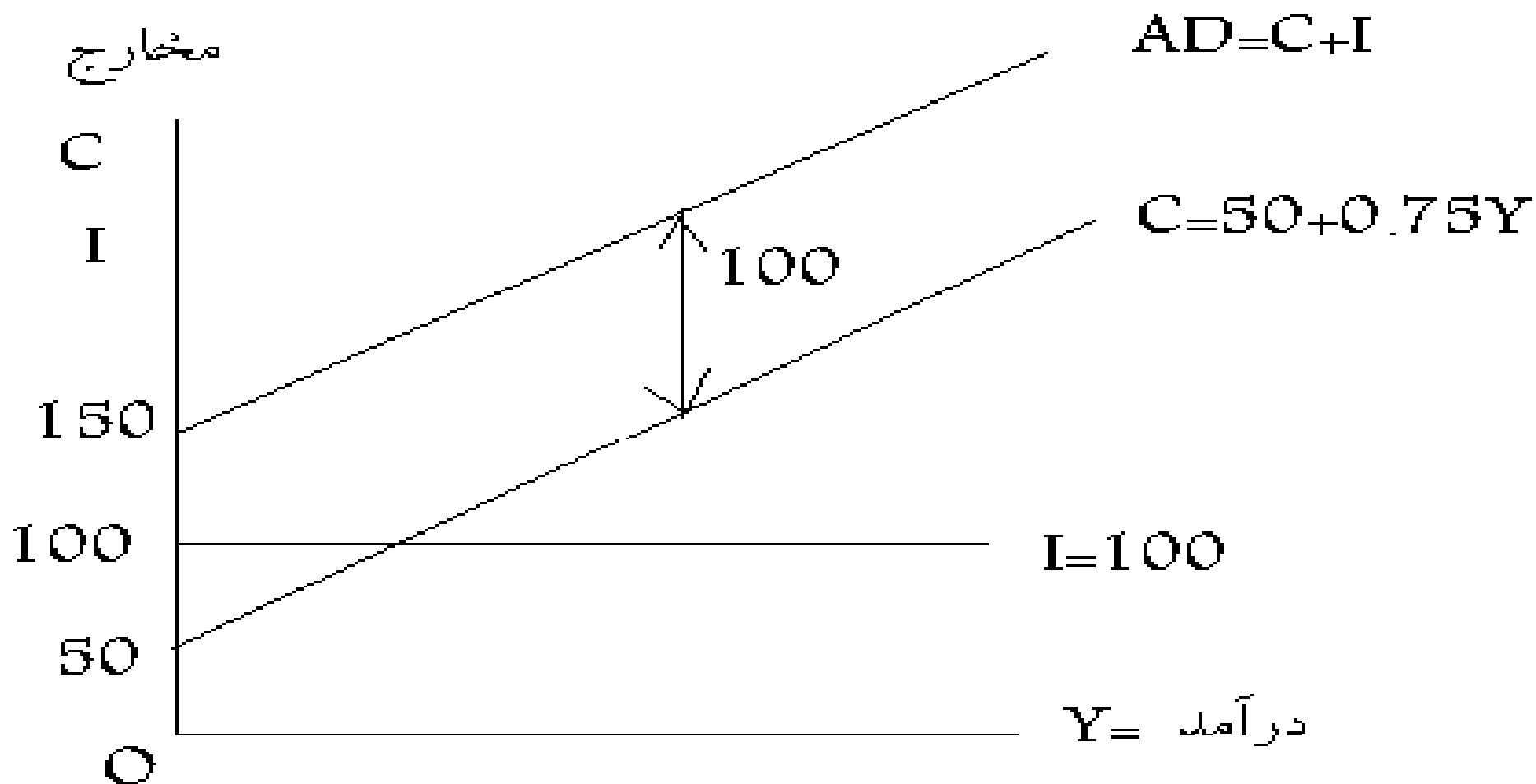
در انبار نوعی سرمایه گذاری است.

اگر این ام با برنامه ریزی قبلی باشد تغییر خواسته

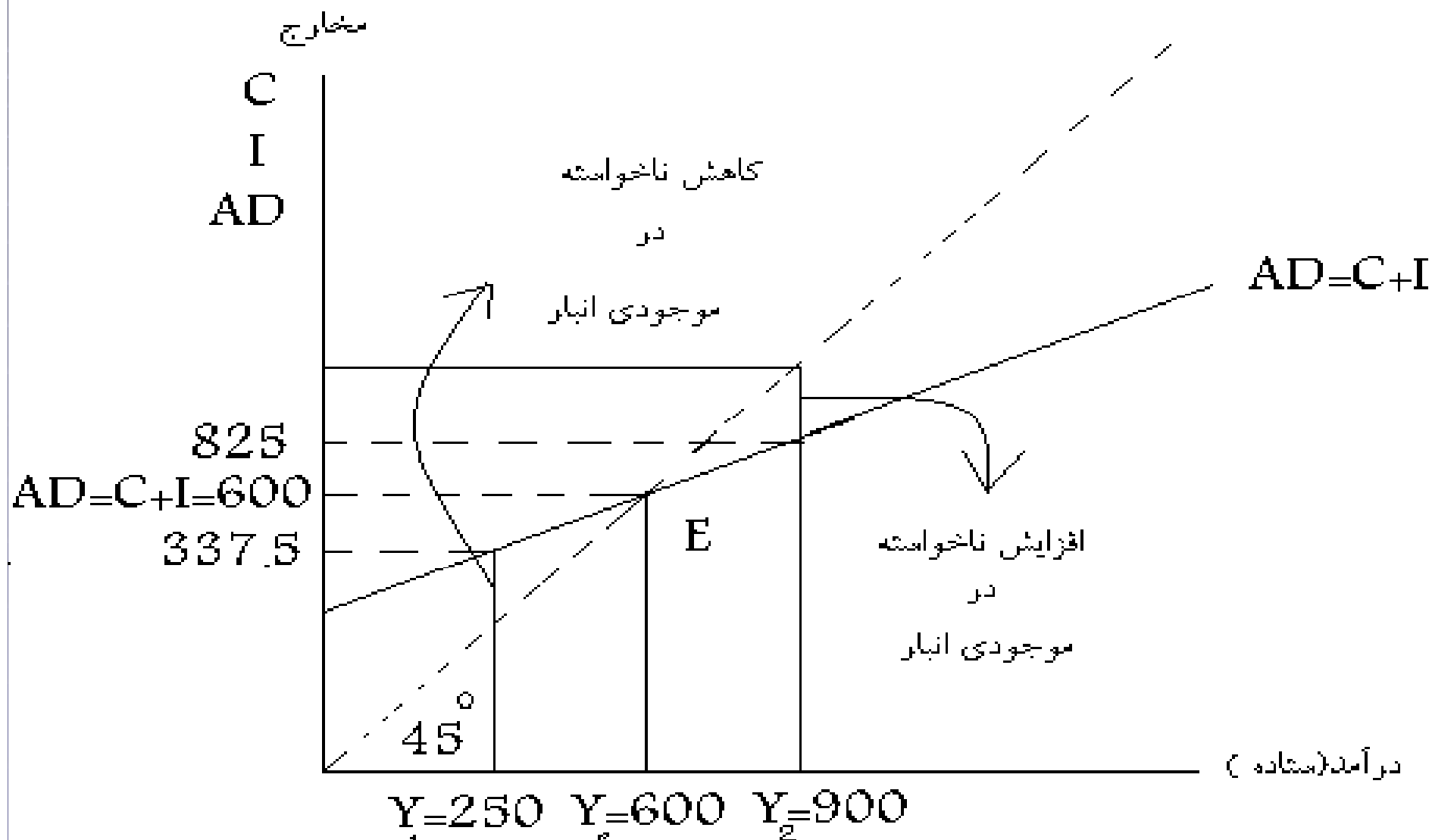
تغییر خواسته در موجودی انبار و اگر بدون برنامه

ریزی باشد ناخواسته در موجودی انبار خواهد بود.

توضیح نموداری نحوه تعیین درآمد ملی

نمودار ۳ درآمد تعادلی در یک اقتصاد دو بخشی

۴-۱۰ تعیین درآمد تعادلی: رویکرد

برابری جریان نشت و تزریق

درآمد افراد یا مصرف می شود و یا پس انداز:

$$Y=C+S$$

شرط تعادل برابری عرضه و تقاضای کل

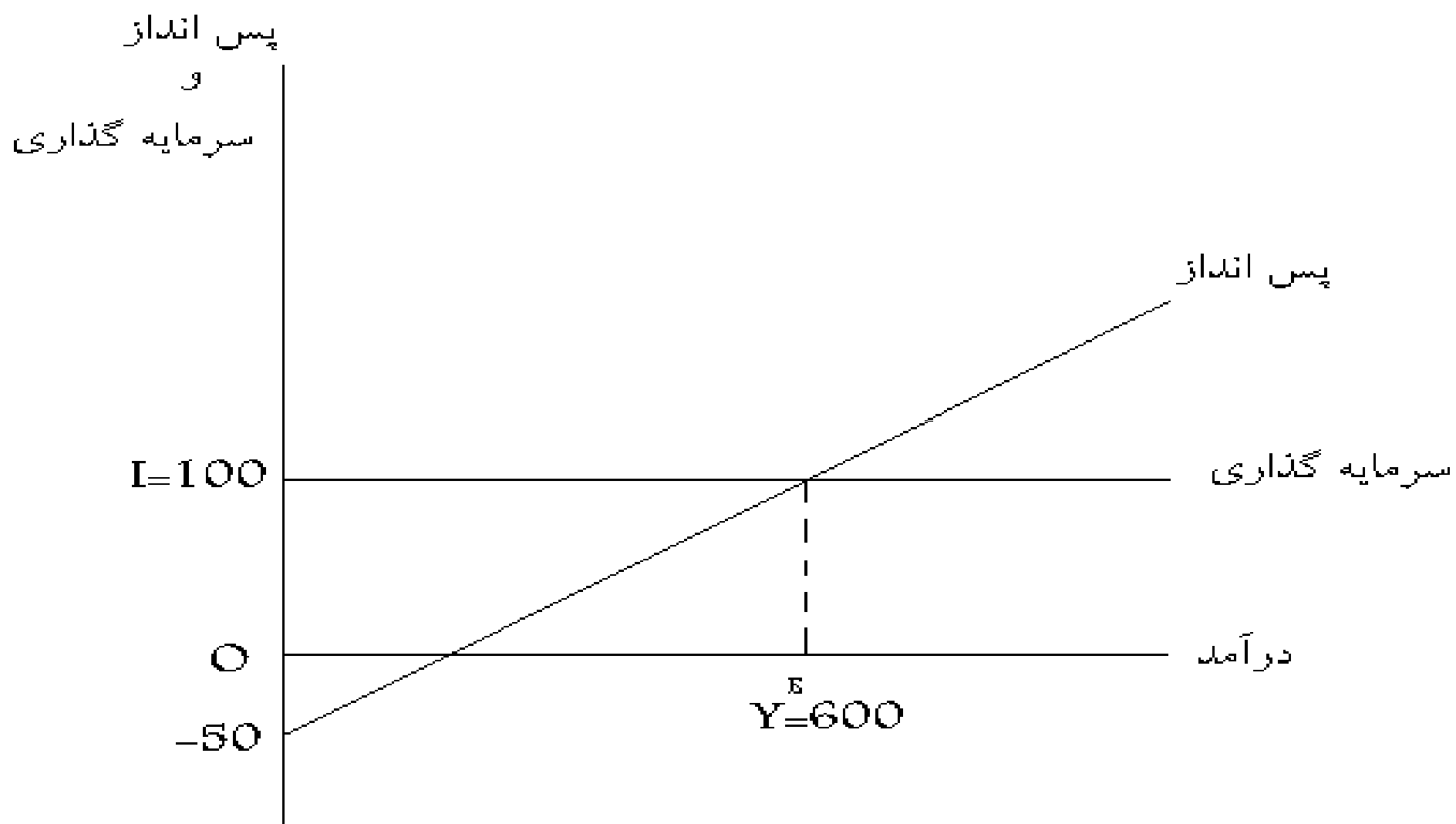
$$C+I=C+S$$

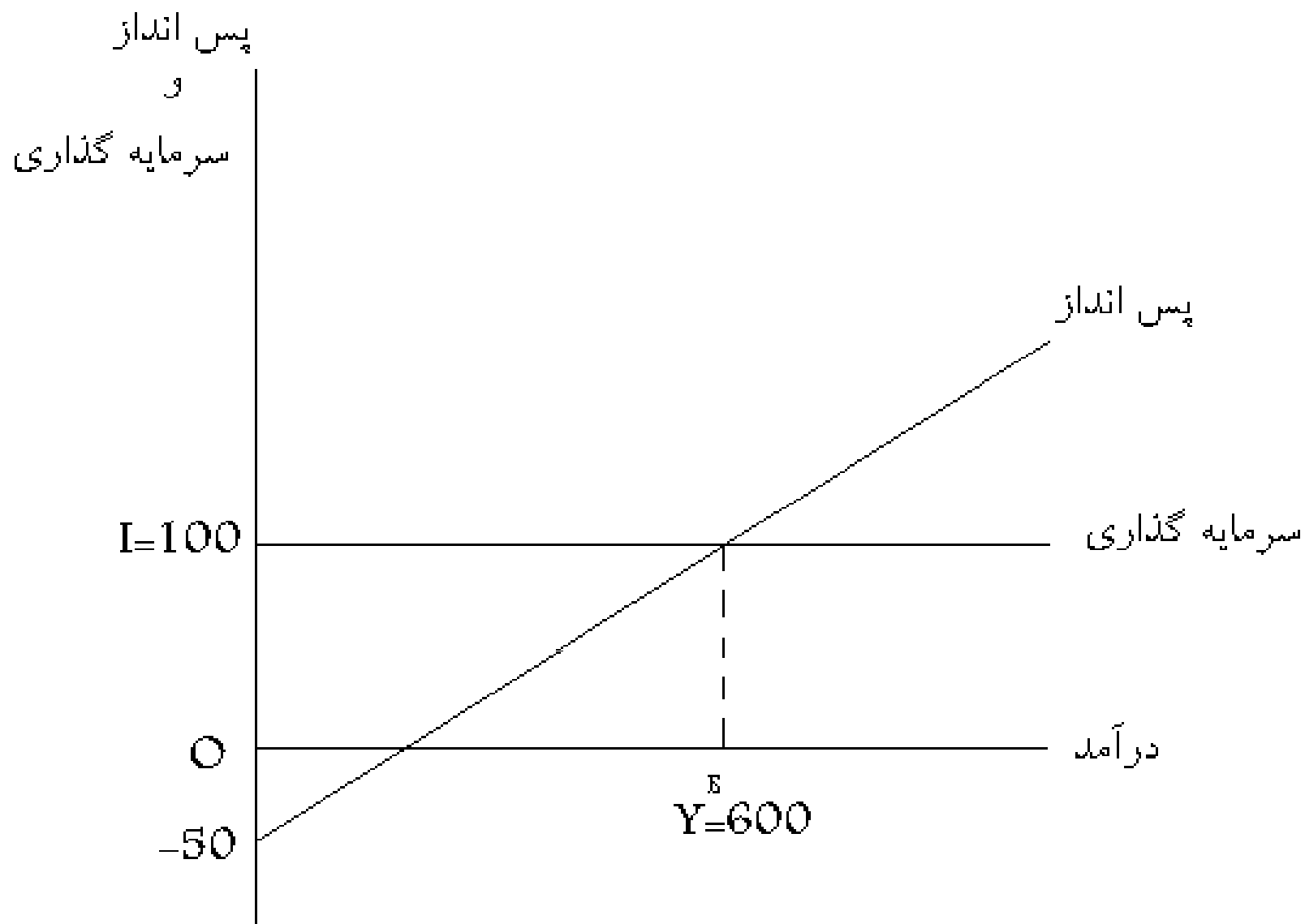
است:

$$I=C$$

بنابراین:

نمودار پس انداز، سرمایه گذاری و تعادل

نمودار پس انداز، سرمایه گذاری و تعادل

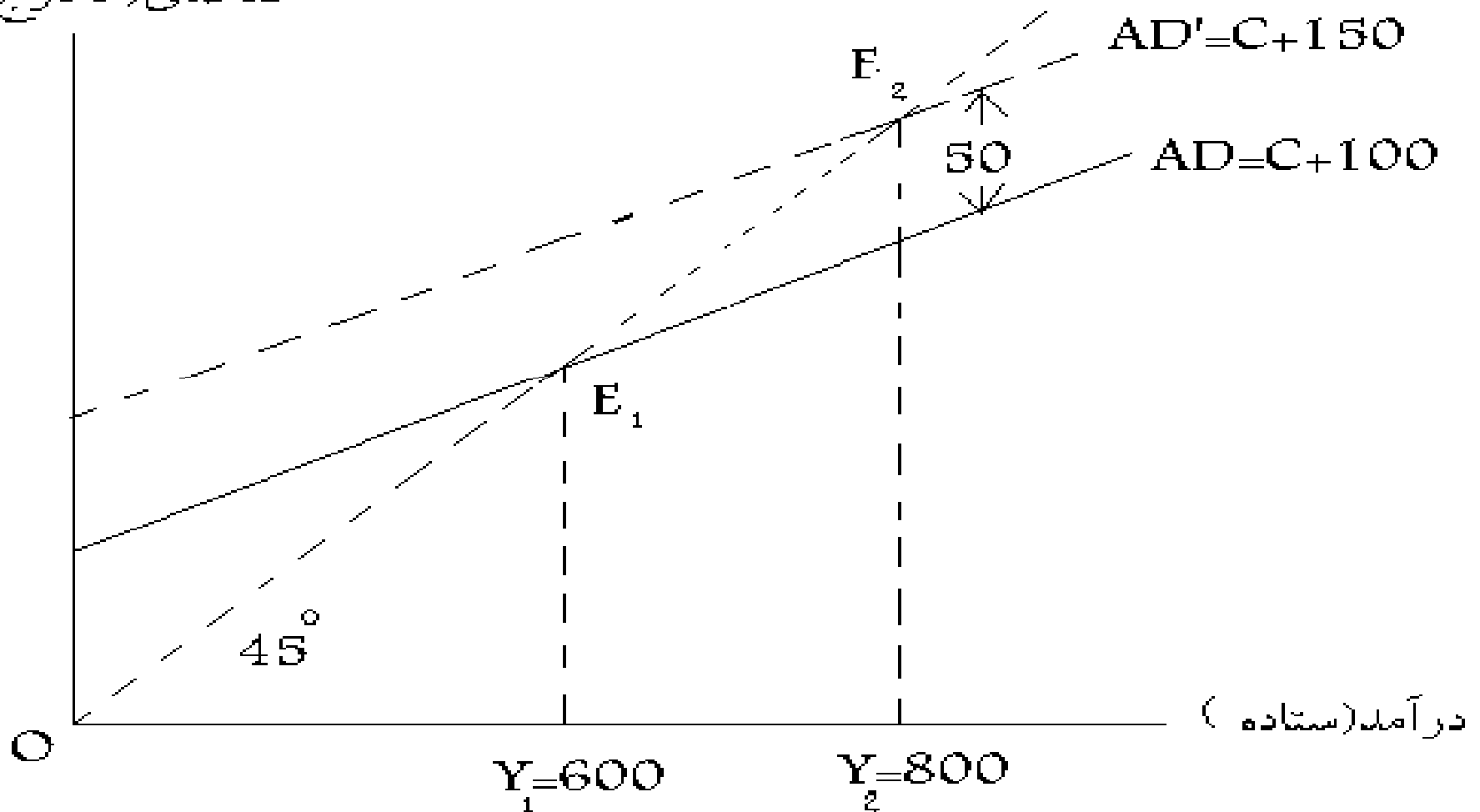
۱۰-۵ اثر فزاینده: تغییر در تعادل

یک افزایش اولیه در سرمایه گذاری یک موجی از افزایش مخارج و درآمد ایجاد می کند که در نهایت میزان افزایش تولید و درآمد به مراتب بیشتر از افزایش اولیه سرمایه گذاری خواهد شد. به این موضوع اثر فزاینده می گویند.

نمودار افزایش سرمایه گذاری

و اثر فزاینده

تقاضای (مخارج) کل

۱-۵-۱۰ ضریب فزاینده

ضریب فزاینده عبارت است از تغییر در ستاده (درآمد) به تغییر در سرمایه گذاری یعنی:

$$K = \frac{\Delta Y}{\Delta I}$$

۱۰-۵-۲ روش جبري براي محاسبه ضريب

فزاينده

$$\Delta Y = \Delta I$$

در دور اول:

$$\Delta Y = \Delta I + b \Delta I$$

در دور دوم:

$$\Delta Y = \Delta I + b \Delta I + b (b \Delta I)$$

در دور سوم:

$$\Delta Y = \Delta I + b \Delta I + b^2 \Delta I + b^3 \Delta I + \dots + b^n \Delta I$$

در دور n ام:

$$\Delta Y = \Delta I (1 + b + b^2 + b^3 + b^4 + \dots + b^n)$$

$$K = \frac{\Delta Y}{\Delta I} = \frac{1}{1-b} = \frac{1}{1-MPC}$$

۱۰-۶ تعیین درآمد ملی

در اقتصاد سه بخشی

در یک اقتصاد سه بخشی تقاضای کل

(AD) مشتمل است بر مخارج مصرفی (C) ،

مخارج سرمایه گذاری (I) و مخارج دولت (G)

$$AD=C+I+G$$

۱-۶-۱۰

درآمد تعادلی

در الگویی سه بخشی

الف) روش برابري عرضه و تقاضاي كل

$$AD=C+I+G$$

$$Y=AD$$

$$Y=C+I+G$$

ب) رویکرد نشت و تزریق

$$Y = C + I + S$$

$$Y = C + I + G$$

بنابراین

$$G + I = S + T$$

۱-۶-۳ ضرب فزاینده با حضور دولت

$$C = a + bY_d$$

$$I = I_0$$

$$T = T_0$$

$$G = G_0$$

$$Y = a + b(Y - T) + I + G$$

$$Y(1 - b) = a - bT + I + G$$

$$K = \frac{\Delta Y}{\Delta G} = \frac{1}{1 - b}$$

$$K = \frac{\Delta Y}{\Delta I} = \frac{1}{1 - b}$$

۱۰- ۶- ۴ ضریب فزاینده بودجه متوازن

منظور از بودجه متوازن تغییر یکسان در

مخارج و مالیات دولت است.

درآمد تعادلی به میزان بودجه متعادل

$(G=T)$ تغییر می کند.

بنابراین ضریب بودجه متوازن برابر ۱ است.

۱۰-۷ تعیین درآمد ملی

در اقتصاد باز (چهار بخشی)

اقتصاد باز اقتصادی است که به جهان

خارج رابطه دارد و در آن واردات (M)

و صادرات (X) صورت می گیرد.

۱۰-۷-۱ تقاضاي کل

در اقتصاد باز (چهار بخشی)

تقاضاي کل (AD) در اقتصاد باز مشتمل است مشتمل

است بر مخارج مصرفي (C)، مخارج سرمايه گذاري

(I)، مخارج دولت (G) و مخارجي که افراد ساير

کشورها براي خريد کالاهاي داخلي ما (M) و مخارجي

که عوامل داخلي براي خريد از خارج (X) صرف مي

$$AD=C+I+G+(X-M)$$

Dr.Lashkari

کنند.

۱۰-۷-۲ درآمد تعادلي در يك اقتصاد باز

(رویکرد برابري عرضه و تقاضاي كل)

$$Y=AD$$

$$AD=C+I+G+(X-M)$$

$$Y=a+bY_d+I+G+(X-M)$$

$$Y=a+b(Y-T)+I+G+(X-M)$$

۱۰-۷-۲ درآمد تعادلي در يك اقتصاد باز

(رويکرد برابري جريان نشت و تزريق)

$$AD=C+I+G+(X-M)$$

$$Y=C+S+T+(X-M)$$

$$Y=AD$$

$$I+G+X=S+T+M$$

پایان فصل دہم

فصل چہار دہم

مقدمہ ای

بر پول و بانک

طرح درس

۱- نقش پول

۲- انواع پول

۳- بانکداری

۴- ذخیره بانکهایی بازرگانی

۵- تراز نامه بانک

هدف كلي

هدف كلي فصل چهاردهم آن

است که دانشجو با پول و نقش

آن و چگونگی پیدایش بانکها و

نقش آنها آشنا شود. Dr.Lashkari

هدفهای رفتاری

۱- آشنایی با تعریف پول

۲- آشنایی با وظایف پول

۳- آشنایی با چگونگی پیدایش بانکها

۴- آشنایی با تعریف پول بانکی

۵- آشنایی با نقش پول آفرینی بانکها

۱-۴ مقدمه

بشر در کلیه جنبه های زندگی اقتصادی با پول سرو کار دارد.

پول وسیله مبادله است.

پول وسیله محاسبات اقتصادی است.

پول وسیله ای برای نگهداری ثروت است.

پول انواع مختلفی دارد.

۱۴-۳ نقش پول

پول سه نقش يا وظيفه را ايفا مي کند:

۱- وسيله پرداخت

۲- ذخيره قدرت خريد

۳- وسيله شمارش

يکي از عمده ترين ويژگيهاي پول اين است که دارايي ميعان دار است.

۱- پول به عنوان وسیله پرداخت

پول هزینه مبادله را کاهش می دهد.

با پول می توان هر کالا یا خدمتی را
خریداری کرد.

۲- ذخیره قدرت خرید

پول این امکان را فراهم می کند که افراد
فعالیت‌های اقتصادی خود را به صورت
مناسب در طول زمان انجام دهند.

۳- وسیله شمارش

پول این امکان را فراهم می کند که

جریانها و ذخیره های اقتصادی را

اندازه گیری نموده و ثبت و ضبط

نماییم.

۱۴-۳ انواع پول

۱- اسکناس

۲- مسکوک

۳- چک

۴- کارت اعتباری

۵- حواله

پول بانکي يا سپرده

مهمترين پول ، پول بانکي يا سپرده است.

سپرده دارايي سپرده گذار و بدهي بانک محسوب
مي شود.

سپرده انواع گوناگون دارد و نوعي پول محسوب
مي شود.

پول آفريني بانكها

بانكها چندين برابر سپرده ها وام
پرداخت مي کنند به اين عمل پول آفريني
مي گویند. علت پول آفريني بانكها اعتماد
مردم به سيستم بانكي است.

انواع سپرده

۱- سپرده جاری

۲- سپرده مدت دار

۱- سپرده جاری

سپرده جاری نوعی سپرده مردم نزد بانکهاست که فوراً قابل وصول است. پرداخت از این حساب با چک صورت می گیرد.

با این سپرده ها بهره تعلق نمی گیرد.

Dr.Lashkari

۲- سپرده مدت دار

سپرده مدت دار چندین نوع است:

۱- کوتاه مدت

۲- متوسط مدت

۳- بلند مدت

با این سپرده ها بهره تعلق می گیرد.

Dr.Lashkari

M_1

جمع اسکناسها و مسکوکات و

سپرده های جاری را پول می

گویند و با M_1 نشان می دهند.

M₂

جمع سپرده های مدت دار و
حسابهای پس انداز را شبه پول
می گویند و با M₂ نشان می

دهند.

۱۴ - ۴ بانکداری یا بانکهای بازرگانی

اولین بانکی که در ایران ایجاد شد
بانک جدید شرق بود که ملیت آن
انگلیسی بود.

اولین بانکی ایرانی بانک سپه بود.

انواع بانکها

۱- بانک مرکزی

۲- بانکهای تخصصی

۳- بانکهای بازرگانی

مهمترین بانکها بانکهای بازرگانی هستند که

با پول آفرینی بر عرضه پول تأثیر می گذارند.

صورت ساده از فعالیت بانکهایی بازرگانی

تراز بانک همکاری		مستوفی
سرمایه	۵۰۰۰۰۰۰ ریال	
۵۰۰۰۰۰۰ ریال		

تراز بانک همکاری		وام
سرمایه	۵۰۰۰۰۰۰ ریال	
۵۰۰۰۰۰۰ ریال		

تراز بانک همکاری		مستوفی
سرمایه	۵۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰
سرمایه	۲۵۰۰۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰۰۰
۲۵۰۰۰۰۰۰ ریال		
۵۰۰۰۰۰۰ ریال		

تراز بانک همکاری

۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	حواله سرمایه	۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	مطالبه
<hr/> ۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال		<hr/> ۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	

تراز بانک همکاری

۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	حواله سرمایه	۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	مطالبه وام
<hr/> ۱۴۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال		<hr/> ۱۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	

۱۴- ۵ ذخیره بانکهایی بازرگانی

هدف بانکهایی بازرگانی حداکثر کردن سود است.

هزینه - درآمد = سود

بانکها با هدف حداکثر کردن سود تمایل به نگهداری

یک ذخیره مشخص هستند.

انواع ذخیره بانکه‌های بازرگانی

۱- ذخیره قانونی

۲- ذخیره احتیاطی

۱- ذخیره قانونی

نرخ این ذخیره توسط بانک مرکزی تعیین می شود.

هرچه این نرخ کمتر باشد قدرت پول آفرینی و وام دهی بانک افزایش می یابد.

۲- ذخیره احتیاطی

بانکها در صورت تمایل می توانند بیش

از ذخیره قانونی نگهداری کنند تفاوت

این دو ذخیره احتیاطی نام دارد.

ذخیره قانونی - ذخیره مورد تمایل = ذخیره احتیاطی

پایان فصل چهاردهم

فصل هجدهم

توسعه اقتصادی

طرح درس

- ۱- مفهوم و تعریف توسعه اقتصادی
- ۲- تقسیم بندی جوامع براساس سطح توسعه آنها
- ۳- شاخصهای توسعه اقتصادی
- ۴- موانع توسعه در کشورهای کمتر توسعه یافته
- ۵- سیاستهای توسعه

هدف كلي

هدف كلي فصل هجدهم آن است که دانشجو با مفهوم توسعه اقتصادي و تفاوت آن با رشد اقتصادي را درك کند و باشاخصها وسياستهاي توسعه اقتصادي و تقسيم بندي جوامع بر اين اساس آشنا شود.

هدفهای رفتاری

- ۱- آشنایی با مفهوم توسعه اقتصادی
- ۲- آشنایی با تفاوت بین رشد اقتصادی و توسعه اقتصادی
- ۳- آشنایی با تقسیمبندی جوامع براساس سطح توسعه آنها
- ۳- آشنایی با شاخصهای توسعه اقتصادی
- ۴- آشنایی با موانع توسعه در کشورهای کمتر توسعه یافته
- ۵- آشنایی با سیاستهای توسعه
- ۶- آشنایی با اقدامات لازم برای کمک به کشورهای کمتر توسعه یافته

۱-۱۸ مقدمه

از دوران آدام اسمیت و دیوید ریکاردو تاکنون ، اقتصاد دانان تلاش کرده اند که فرآیند رشد اقتصادی و توسعه اقتصادی را توضیح دهند.

چرا برخی از کشورها ثروتمند و برخی دیگر فقیر شده اند؟

اقتصاددانان نتوانسته اند نظریه ای یکسان در مورد توسعه کشورهای مختلف ارائه کنند.

۱۸- ۲ مفهوم و تعریف توسعه اقتصادی

کلمه توسعه به معنای گسترش و بهبود است.

می‌یر توسعه را چنین تعریف می‌کند:

فرایندی که به موجب آن درآمد واقعی سرانه در یک

کشور در دورانی طویل‌المدت افزایش یابد.

تفاوت رشد اقتصادی و توسعه اقتصادی

کیندل برگر می گوید:

رشد اقتصادی فقط به معنای تولید محصول
بیشتر و لی توسعه اقتصادی ، هم تولید بیشتر
و هم پدید آمدن تحول در چگونگی تولید
محصول را در بر می گیرد.

۱۸-۳ تقسیم بندی جوامع براساس سطح توسعه آنها

کشورهای جهان به دو گروه زیر تقسیم می شوند:

۱- کشورهای کمتر توسعه یافته (LDC)

۲- کشورهای بیشتر توسعه یافته (MDC)

۱۸-۴ شاخصهای توسعه اقتصادی

رایجترین شاخصهای توسعه اقتصادی
عبارتند از:

۱- تولید ناخالص ملی سرانه

۲- امید به زندگی

۳- نرخ مرگ و میر نوزادان

جدول ۱. شاخصهای توسعه اقتصادی برای پنج گروه از کشورها

گروه کشورها	GNP سرانه (دلار)	امید زندگی (سال)	مرگ و میر نوزادان (مرگ قبل از یکسالگی برای هر هزار تولد)	ثبت نام برای تحصیلات متوسطه (تعداد افراد ثبت نام شده بین ۱۲ تا ۱۷ سال به عنوان درصدی از کل جمعیت)	درصد نیروی کار در مناطق شهری
درآمد پایین (مانند چین، اتیوپی، هائیتی و هند)	۳۲۰	۶۰	۷۲	۲۷	۳۵
درآمد متوسط - پایین (مانند گواتمالا، مکزیک، فیلیپین و تایلند)	۱۳۸۰	۶۵	۵۷	۲۹	۵۶
درآمد متوسط - بالا (مانند کره جنوبی، پرتغال، ونزوئلا)	۳۲۴۰	۶۸	۲۲	۶۷	۶۲
کشورهای صنعتی (مانند ژاپن، آلمان، ژلاندنو و ایالات متحده)	۱۷۰۸۰	۷۶	۹	۹۳	۷۸
کشورهای اروپای شرقی (مانند مجارستان، لهستان و یوگوسلاوی سابق)	۲۱۶۴	۷۲	۱۸	۷۸	۵۷

مأخذ: بانک جهانی، گزارش توسعه در جهان (۱۹۹۰). ارقام، مربوط به میانگین وزنی برای هر گروه از کشورهاست. وزنها برابر با جمعیت هر کشور در گروه مربوط به خود است.

جدول ۲. مقایسه صادرات سرانه و درآمد سرانه ۲۰ کشور جهان در سال ۱۹۹۲

نام کشور	صادرات (میلیون دلار)	جمعیت (میلیون نفر)	صادرات سرانه (دلار)	درآمد سرانه (دلار)
هندوستان	۱۹۵۶۳	۸۸۰	۲۲	۲۳۰
چین	۸۲۹۲۰	۱۱۶۵	۷۳	۲۷۰
اندونزی	۳۳۶۶۸	۱۸۴	۱۸۵	۶۸۰
مالزی	۴۰۷۱۴	۱۹	۲۱۲۳	۲۸۳۰
کره جنوبی	۷۶۶۳۲	۲۲	۱۷۴۲	۷۲۱۰
ایران	۱۶۷۰۰	۶۲	۲۶۹	۲۱۲۰
پاکستان	۷۲۷۳	۱۱۹	۶۱	۲۲۰
بنگلادش	۲۰۹۸	۱۱۳	۱۹	۲۲۰
ترکیه	۱۲۷۱۶	۵۸	۲۵۴	۲۸۲۰
تایلند	۳۲۲۷۳	۵۷	۵۷۰	۱۹۱۰
فیلیپین	۹۷۵۲	۶۳	۱۵۵	۸۰۰
ژاپن	۳۳۹۸۸۵	۱۲۲	۲۷۴۱	۲۸۷۵۰
آرژانتین	۱۲۲۳۵	۲۳	۳۷۱	۶۱۲۰
برزیل	۳۵۷۹۳	۱۵۲	۲۳۲	۲۸۲۰
مکزیک	۲۷۵۳۱	۸۸	۳۱۳	۳۲۹۰
شیلی	۱۰۱۲۶	۱۲	۷۲۳	۲۸۵۰
اکوادور	۳۰۰۸	۱۱	۲۷۳	۱۱۳۰
ونزوئلا	۱۳۳۳۹	۲۰	۶۶۲	۳۸۸۰
نیجریه	۱۱۸۸۶	۱۰۲	۱۱۷	۳۳۰
آمریکا	۳۳۸۱۶۲	۲۵۵	۱۷۵۸	۲۳۷۹۰

۱۸-۵ موانع توسعه در کشورهای کمتر توسعه یافته

موانع توسعه در کشورهای کمتر توسعه یافته عبارتند از:

۱- نرخ رشد سریع جمعیت

۲- توزیع درآمد

۳- ضعف بخش کشاورزی

۴- کمبود عوامل تولید

۵- بدهی خارجی

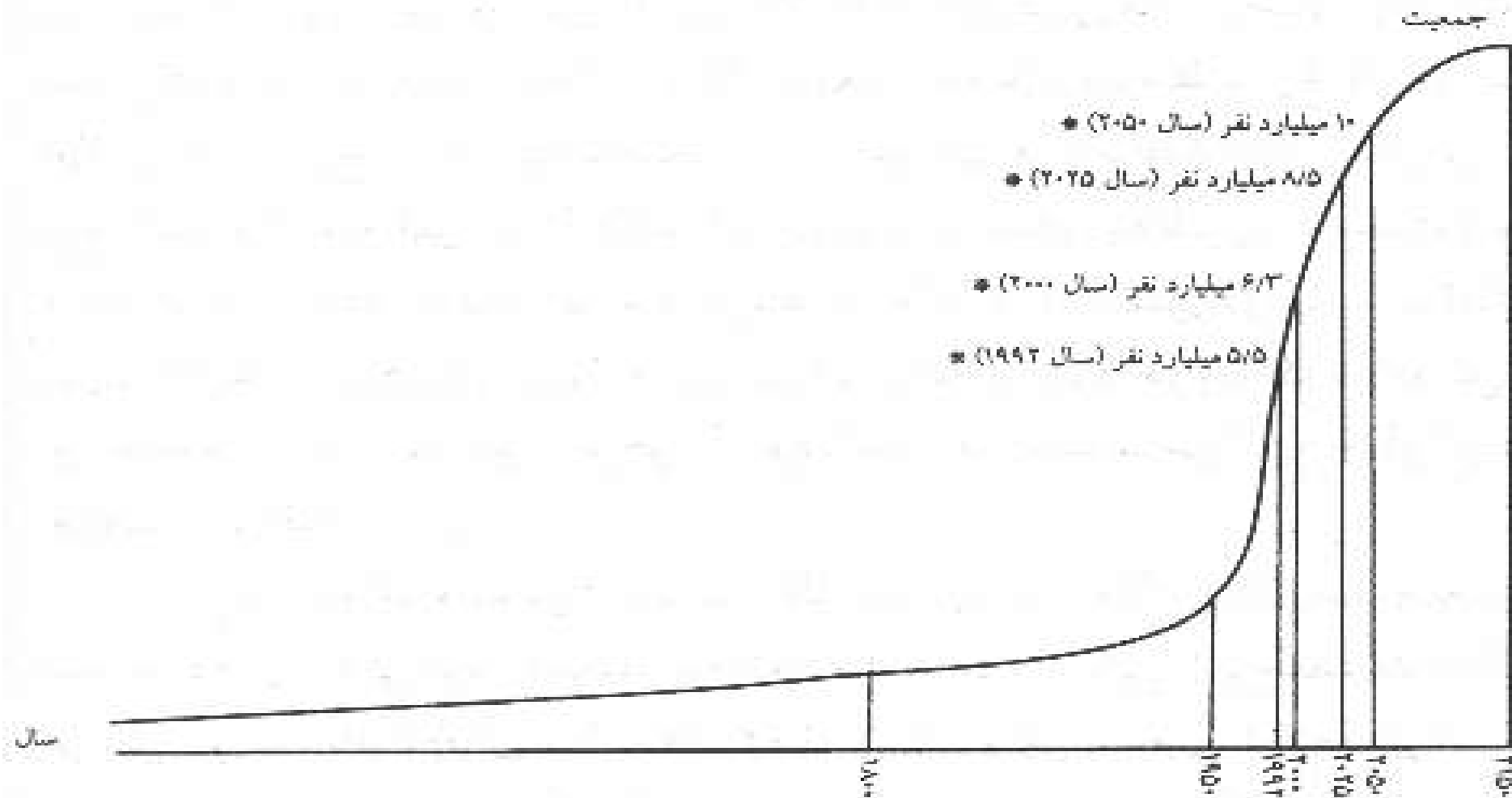
نظريه كشيح توماس مالتوس

مالتوس معتقد بود توليد مواد

غذايي با نرخ تصاعد حسابي و

جمعيت با نرخ تصاعد هنسي

افزايش مي يابد.

نمودار ۱. انتظار می‌رود ۹۷ درصد رشد جمعیت جهانی تا سال ۲۰۵۰ میلادی نتیجه رشد جمعیت در کشورهای کمتر توسعه‌یافته باشد. تا آن هنگام، جمعیت جهان به حدود ۱۰ میلیارد نفر خواهد رسید.

* برآورد جمعیت
 مأخذ: بنیاد جمعیت سازمان ملل

جدول ۳

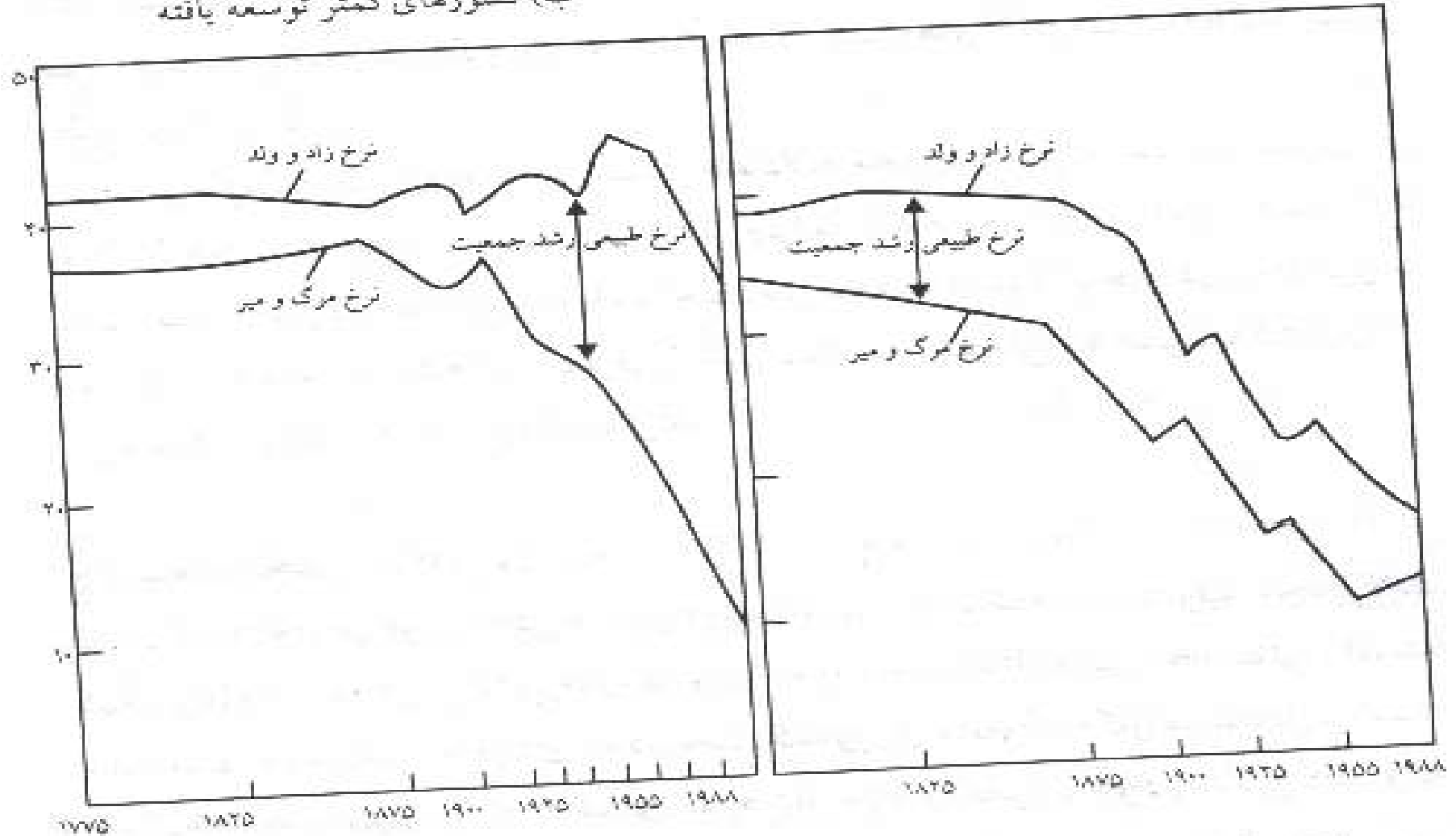
رشد GNP سرانه ۱۹۸۰-۱۹۸۹	تعداد کشورها	GNP ۱۹۸۹ (میلیون دلار)	جمعیت ۱۹۸۹ (میلیون نفر)	GNP سرانه ۱۹۸۹ (دلار)
کمتر از ۰ درصد	۶۴	۸۹۹	۸۲۰	۱۱۰۰
۰ درصد تا ۹ درصد	۱۶	۶۵۴	۳۹۳	۱۶۶۰
۱ درصد تا ۹ درصد	۲۱	۲۲۰۹	۲۴۴	۹۰۵۰
۲ درصد تا ۹ درصد	۱۶	۹۵۷۵	۶۷۳	۱۴۲۳۰
۳ درصد یا بیشتر	۲۹	۴۳۸۴	۲۴۴۱	۱۸۰۰
بدون اطلاعات	۳۹		۶۲۶	

نرخ رشد پایین درآمد سرانه و نرخ نسبتاً بالای رشد جمعیت در کشورهای کمتر توسعه یافته مانعی برای توسعه این کشورها بوده است. فاصله میان برخی از کشورهای بسیار فقیر و کشورهای ثروتمند در حال افزایش است.

مأخذ: اطلس بانک جهانی (۱۹۹۰) - بانک جهانی.

الف) کشورهای بیشتر توسعه یافته

ب) کشورهای کمتر توسعه یافته

محور عمودی: نرخ هر هزار نفر

نمودار ۲. پیشرفتهای علمی به خصوص در زمینه پزشکی و بهبود تغذیه و برنامه‌های بهداشت عمومی باعث شد تا در کشورهای بیشتر توسعه یافته و کمتر توسعه یافته، نرخ مرگ و میر کاهش یابد. اما نرخ زاد و ولد در کشورهای کمتر توسعه یافته بسیار بالاتر است و در نتیجه دارای نرخ رشد جمعیتی بالا هستند.

۲- توزیع درآمد

توزیع نا عادلانه درآمد موجب

تشدید پدیده فقر در کشورهای

توسعه نیافته شده و به واسطه

فقر سوء تغذیه نسبتاً وسیع است.

۳- ضعف بخش کشاورزی

بخش کشاورزی می تواند نقش کلیدی در فرایند توسعه داشته باشد.

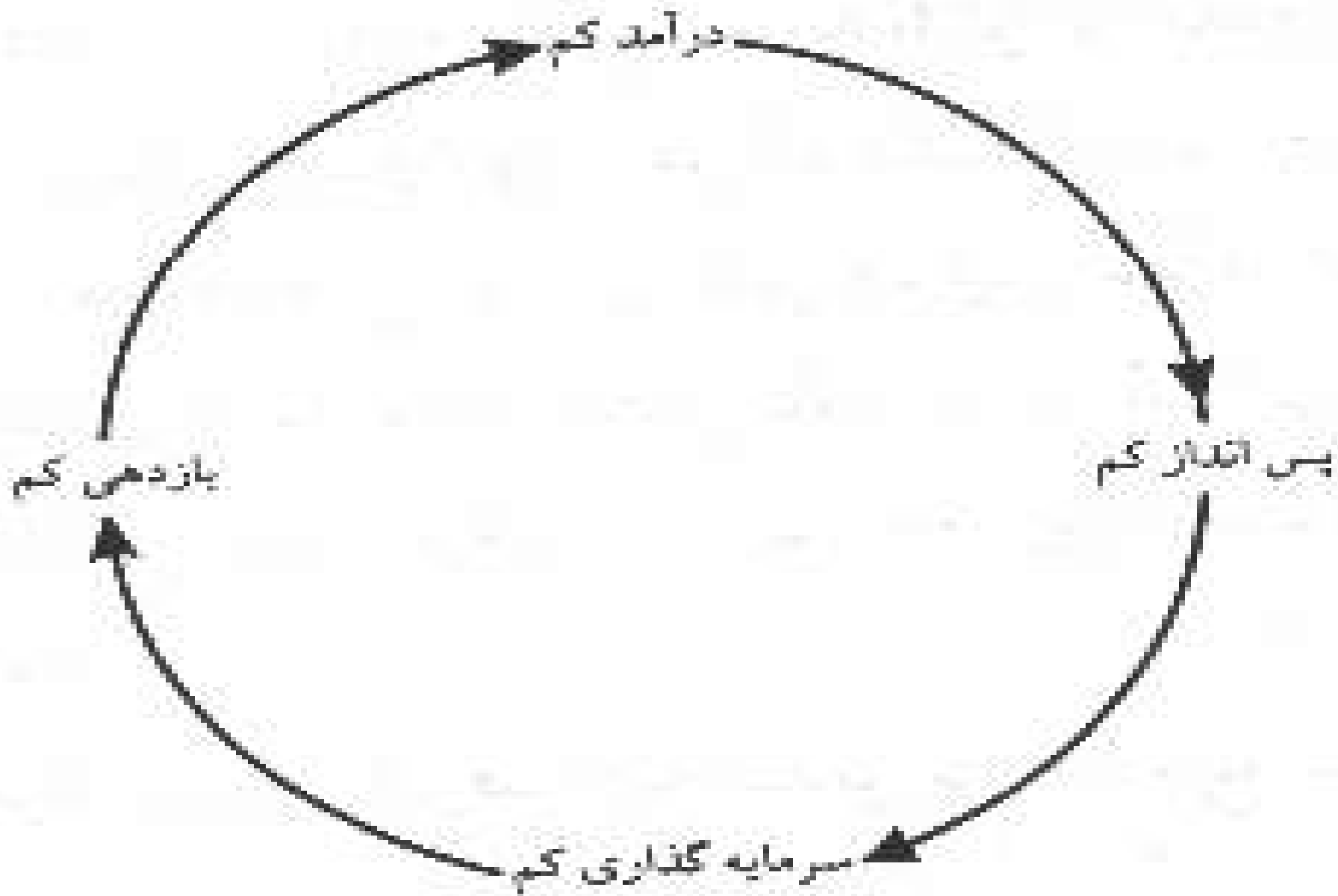
تولید سرانه بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه بسیار پایین است. و به ندرت مازادی برای عرضه وجود دارد.

- عدم وجود انبارهای مناسب

- نبود راههای ارتباطی و امکانات حمل و نقل

۴- کمبود عوامل تولید

ناکافی بودن عوامل تولید به ویژه کمبود سرمایه انسانی و موجودی سرمایه ، ماشین آلات و تجهیزات از مهمترین دلایل پایین بودن سطح تولید در کشورهای کمتر توسعه یافته است.

نمودار ۳. دایرهٔ خبیثهٔ فقر (دور باطل فقر)

۵- بدهی خارجی

یکی از مشکلات کشورهای در حال توسعه میزان بالای بدهی خارجی است که بالغ بر ۷۰۰ میلیارد دلار می شود.

این بدهی ها بابت وامهایی است که با بهره بسیار بالا به این کشورها داده شده و اغلب آنها قادر به

بازپرداخت این وامها نیستند.

۱۸-۶ سیاست‌های توسعه

نظریه‌های جدید در ارتباط با سیاست‌های توسعه بر عوامل زیر تأکید دارند:

- ۱- اجتناب از حمایت شدید از تولید کنندگان داخلی
- ۲- ایجاد شرایط رقابت در بازارهای جهانی برای افزایش کارایی
- ۳- نرخ ارز شناور و عدم کنترل‌های نا به جای دولت
- ۴- ایجاد تسهیلات به منظور مشارکت بیشتر بخش خصوصی در اقتصاد

۱۸- ۷ اقدامات برای کشورهای کمتر توسعه یافته

کشورهای بیشتر توسعه یافته می توانند اقداماتی را

جهت کمک به کشورهای کمتر توسعه یافته انجام

دهند از جمله:

۱- انتقال تکنولوژی

۲- کمک مستقیم

۳- آموزش و تربیت نیروی انسانی

۱- انتقال تکنولوژی

انتقال تکنولوژی موجب
افزایش بهره وری و به تبع آن
افزایش تولید می شود.

۲- کمک مستقیم

در کوتاه مدت کمک مستقیم در قالب مواد غذایی ، دارو ، پرداختهای انتقالی ، سرمایه و حتی کالاهای مصرفی می تواند اقدامی مثبت در جهت توسعه باشد. در بلند مدت این اقدامات موجب افزایش نرخ رشد جمعیت این کشورها می شود و خود این امر مشکلات این کشورها را بیشتر می کند.

۳- آموزش و تربیت نیروی انسانی

حتی اگر تکنولوژی مناسب وجود داشته باشد فقدان نیروی ماهر و متخصص باعث می شود تا از تکنولوژی درست بهره برداری نشود.

البته این آموزشها باید با نیازها و شرایط این کشورها سازگار باشد.

پایان

فصل ہجدهم

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com